

Suske en Wiske spreken nu ook Esperanto (p. 14)

Sponsoring voor de VEB (p. 5)

Taal -discriminatie in Europa (p.8-11)

Cuba ontdekken met Esperanto (p 15)

Tweemaandelijks tijdschrift over alternatieve communicatie en Esperanto

HORIZONTAAL

33ste jaargang 2002/4 (196)
juli-augustus

HORIZONTAAL

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w., 33ste jaargang.

Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie en administratie:

Vlaamse Esperantobond v.z.w.
Frankrijklei 140
2000 Antwerpen
tel.: 03 234 34 00
fax: 03 233 54 33
E-post: horizontaal@fel.esperanto.be,
Webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl.

Abonnementen: 20,00 EUR

Rekeningen:

t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen: KBC 402-5510531-55
of Fortis 001-2376527-06;
t.n.v. Libroservo Esperanto Nederland, Haarlem: postgiro rek.: 111 278

Redactie:

Lode Van de Velde, Ivo Durwael, Eddy Raats.

Medewerkers:

Dafydd ap Fergus, Paul Peeraerts, Guido Van Damme, Jean Pierre VandenDaele, Emiel Van Damme, e.a.

Verantwoordelijke uitgever:

Paul Peeraerts, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen.

Advertentietarieven: (alle prijzen zijn in euro)

	1-malig	3-malig*	6-malig*
formaat 1/1:	250	625	1000
formaat 1/2:	150	375	600
formaat 1/3:	110	275	440
formaat 1/4:	80	200	320
formaat 1/6:	55	140	220
formaat 1/12:	30	75	120

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie
van een door u drukklaar geleverd exemplaar.

Op deze tarieven geldt het bijkomend BTW-tarief van 21 %.

Kleurtoeslag bedraagt 125 euro per kleur en per inlassing.

Een nadere kennismaking met het Centrum

Het lijkt wel of het Vlaamse Esperanto Centrum er altijd al geweest is - en dat is ook gedeeltelijk zo, want ze vierden begin 2002 hun 25 lentes. In binnen- en buitenland nemen we het Centrum voor lief... maar hoe komt het dat juist Antwerpen, als een van de weinige ter wereld zo'n multifunctioneel trefcentrum annex kantoor-drukatelier heeft?

Daarom lichten we de werking hier in een aantal episodes toe... Ontstaan, het Huis aan de Leien, de dagelijkse werking, de uitdagingen. Geen overbodige luxe, aangezien esperantisten er meestal langskomen als de dagploeg zijn werk er op heeft zitten, en er dan ook nog (te) veel onbekende facetten blijven van het noeste werk dat vaak voor de buitenwereld verborgen blijft.

Want wat zou ons landje zijn zonder het *Esperanto Centro*? Dagelijks bereikbaar, bemiddelaar voor informatie, zowel voor nieuwelingen als voor ervaren Esperantisten, vergaderzaal en clubhuis, cultureel centrum en thuishaven voor de bibliotheek, boekenwinkel en stimulans voor wie iets wil publiceren in het Esperanto of iets anders wil ondernemen met of voor Esperanto.

Het leven van dat centrum heeft de laatste jaren echter al meer dan eens aan een zijden draadje gehangen... afhangen van subsidies is nu eenmaal geen comfortabele situatie.

Reilen en zeilen in het Esperanto Centrum.

'Het Huis' van de *Internacia lingvo* is in ons land zeer zeker het Esperanto Centrum, waar zowat elke actieve 'groene' al een keer op bezoek is geweest. Op vrijdagavond vaste stek voor *La Verda Stelo*, gastruimte voor stoomcursussen en lezingen, documentatiecentrum en een verzamelplaats voor informele contacten. Maar bovenal een centrum waar enkele mensen full time werken, aan informatie, aan boekhouding voor de *crème de la crème* van de Esperantowereld, aan het opzetten en actualiseren van een uitgebreide website, een kleine drukkerij en uitgeverij (MONATO), een partner voor mensen met initiatief. Het bestaan van zo'n regionaal voltijds kantoor is

INHOUD

echt een unicum in de wereld, met de uitzondering van de UEA-zetel in Rotterdam - die natuurlijk heel andere functies vervult voor de beweging.

25 jaar geleden: de start

Maar hoe is het allemaal begonnen? Wel, we moeten daar niet ver voor gaan zoeken. Toen ondergetekende het centrum binnenwandelde als jobstudente-op-zoek-naar-een-bijverdienste en als bleutje kwam solliciteren bij Paul Peeraerts, bestond het centrum al 3 jaar. Het was Paul die samen met Gerd Jacques een idee uitwerkte waar Grégoire Maertens de blauwdruk voor had getekend: een informatie- en documentatie-centrum, maar vooral een grafisch centrum dat zou werken voor binnen- en buitenlandse Esperantoverenigingen. Gerd Jacques, uit een heuse dynastie van actieve esperantisten en met haar achtergrond van drukkersdochter, en Paul Peeraerts, die een baan als redacteur bij Gevaert liet staan om zich te wijden aan grafisch werk voor de Esperantobeweging.

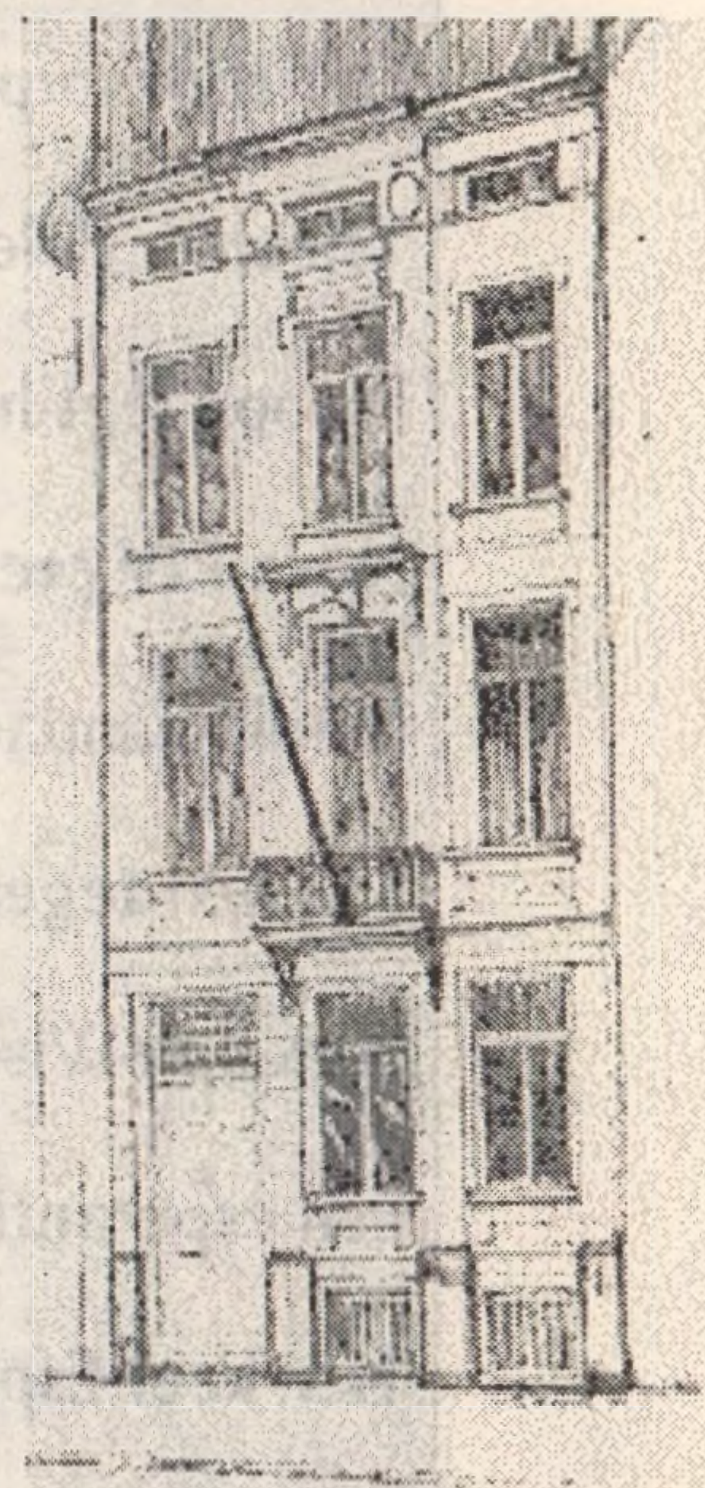
Dat was in 1977, dus ze waren al zo'n 3 jaar bezig toen ik er kwam bijklussen. Daar was vooral één voorwaarde aan verbonden: dat ik een beetje Esperanto zou gaan leren, net zoals de betreurde Herman Criel die me de tip had doorgespeeld. Dat leren was helemaal niet erg, want in een toenmalige TV uitzending had ik Jo Haazen gehoord, en dat leek me wel wat. Ik had al eerder zo'n leuke Marabout Flash gekocht: *L'Esperanto Sans Peine* - het is zonde dat die editie niet meer bestaat want dat is een echt public relations-instrument. Bij gebrek aan concrete motivatie (wat doe je nu in feite met die taal?) was ik niet veel verder geraakt met mijn boekje, maar dat zou later wel veranderen, toen ik met de Centrumkliek werd meegesleept naar de club - toen nog in de befaamde Billard Palace. Na twee weken verstond ik al wat *prezidanto* Ivo Durwael daar allemaal vertelde - zelfs terwijl de oerkreten van de catchers in de zaal ernaast weerklonken. Later werd ik meegesleept naar congressen allerhande, zo stond het Centrum aan het begin van een boeiende episode in mijn leven.

Met zicht op de Schelde

Het toenmalige Esperanto Centrum zat toen nog in de gezapige Arsenaalstraat in de populistische St Andrieswijk... En ik had vanuit mijn *bureauke* zicht op de Schelde. Een hele etage was er gereserveerd voor de kantoren, een drukkerszaal, de donkere kamer. Daar kwam ik al vroeg in contact met collega's Frank Maertens, Guido Baeyens, Jan De Craye, Manuel Halvelik, Bob Venhuizen enz.. Ik mocht er de polyglot Manuel Halvelik bijstaan bij het zetwerk op primitieve zetmachines: als je een papierrol vergat in te steken om te belichten was je uren werk kwijt!

Bij mijn job zat het hele scala taken dat tot vandaag de kerntaken vormt van het centrum: ik deed er (relatief primitieve) lay out van tijdschriften zoals *Esperanto Panorama*, *Franca Esperantisto* en het Jaarboek van de Wereld-Esperantobond, - nog strookjes opkleven met bijenwas... , er waren de torenhoge stapels UEA - *Esperanto*'s (8000 exemplaren!) die manueel moesten gevouwen worden, in enveloppen gestoken en gefrankeerd. Er was het helpen van ons aller veteraan Jules Verstraeten en zijn panelen voor de ondertussen klassieke Esperantostand op de Natuurbeurs. Daar stonden we ook daadwerkelijk om de beurt het standje te bemannen om heel Alternatief Antwerpen te woord te staan. Eén zaak bleef echter constant door drie decennia: men bleef afhankelijk van mensen die in zgn. ' nepstatuten' werkten, en van subsidies. Maar er was wat betreft locatie verandering op komst: Het zou tot in 1982 duren vooraleer we de stek aan de Schelde zouden ruilen voor een riant pand aan de Antwerpse leien... maar dat is een ander verhaal...

Anne Tilmont

Het huidige Esperantohuis op de Frankrijklei (Antw.)

Onlangs heeft de Vlaamse Esperantobond het proces tegen de Belgische Staat, die weigerde voor een bepaald jaar subsidies uit te betalen, verloren. Dit betekent een ernstige financiële opdoffer. Onmiddellijk werd door de bedienden van de Bond die hun werk niet willen zien verloren gaan - en door het bestuur - alarm geslagen. Een van de lichtpunten is sponsoring door de firma Nu Skin. Deze sponsoring kan het verlies aan subsidie goedmaken of zelfs overtreffen, indien iedereen wil meewerken. We vragen dan ook het volgende artikel grondig te lezen. Wie meer info wil kan zich wenden tot het Esperanto-centrum in Antwerpen."

De voorbije weken sijpelde er in diverse Esperantoclubs en congressen af en toe een bericht binnen over een 'Sponsorproject', dat moet helpen om binnen afzienbare tijd de Vlaamse Esperantobond minder afhankelijk te maken van de staatssubsidies. Subsidies zijn immers welkom, maar niet altijd even stabiel (en stipt uitbetaald!). Het bestaan zelf van het Esperantocentrum heeft in de voorbije jaren dan ook al meer dan eens aan een zijden draadje gehangen, en hangt daar nog steeds.

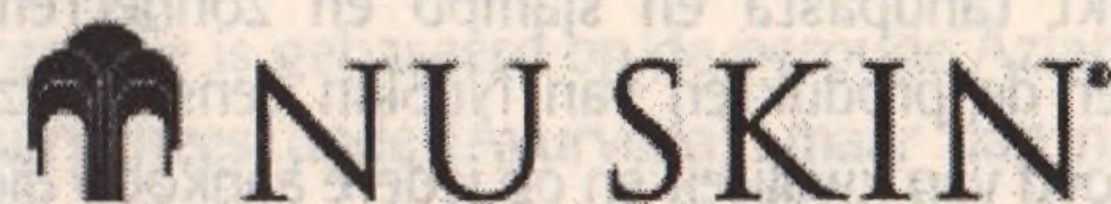
De taken van het centrum (boekhouding, Monato, boekhandel, uitgeverij, vormgeving, druk, infocentrum, bibliotheek ...) blijven immers hetzelfde. Maar van een piekperiode van 11 voltijdse personeelsleden blijft er vandaag nog maar een kernploeg van 5 personen over, af en toe bijgestaan door satellieten die vrijwillig bijspringen - maar waarvan de beschikbare tijd uiteraard ook niet oneindig is.

Dat maakt dat er door deze kern vaak ongehoord lange uren worden gedraaid en dat zelfs hun 'vakantie' vaak wordt opgeslorpt door het openhouden van de FEL-boekenwinkel op diverse internationale congressen - een broodnodige functie die voor veel actieve esperantisten als spil fungeert voor de Esperantocultuur.

Bestaande sponsors

Sponsors heeft de Vlaamse Esperantobond al jaren: De eerste was de toenmalige ASLK die - en nu nog steeds onder haar nieuwe naam - ieder jaar een flinke som (2500 tot 3000 euro) schenkt. Als tweede sponsor kwam United Telecom. De goedkope telefoontarieven die u via United Telecom krijgt (schreef u zich al in?), werden voor u bedongen door het Esperantocentrum, als 'makelaar', en bovendien krijgt de Vlaamse Esperantobond een commissieloon van 4 % op alle telefoontjes die u pleegt. Ook dat wordt op jaarbasis een flinke som. Als u beslist Xs4All als Internetprovider te nemen voor uw ADSL-verbinding of voor een gewone Internetaanlsuiting per telefoon, en u doet dat via FEL, dan schenkt Xs4All aan de Vlaamse Esperantobond 30 euro per nieuwe klant.

Naast deze drie eerste sponsors komt er nu nog een nieuw project bij, dat, net zoals de drie eerste, in sé niets met Esperanto te maken heeft, buiten het feit dat het grensoverschrijdend en erg kosmopolitisch is. Ook hier krijgt FEL een makelaarsvergoeding die op termijn flink kan oplopen - indien we tenminste op voldoende animo kunnen rekenen bij onze leden en sympathisanten. Er worden dan ook vanaf nu geregeld avonden georganiseerd, waarop mensen, die aan dit project willen meewerken met beperkte taken, of er zelfs een parttime broodwinning van willen maken, welkom zijn.

Wat is de basis?

Het bedrijf, NuSkin, bestaat sinds meer dan een kwart eeuw, is beursgenoteerd (onder NUS op de New York Stock Exchange) en heeft in heel de wereld antennes - eigen kantoren in 32 landen die diverse regio's bespelen. Hoewel het moederbedrijf Amerikaans is, past het zich optimaal aan aan de lokale culturen en taalgebruik: zo liggen in het Belgisch hoofdkwartier in Zaventem al basisformulieren in ettelijke talen klaar, uiteraard in het Nederlands, maar ook van Spaans tot IJslands! Ze staan op het punt in Europa door te breken, en hebben daarvoor op korte termijn een 20.000-tal partners nodig! Het gaat daarbij niet om investeringen, wel om efficiënt werken en communiceren. De zakelijke troeven worden uitgespeeld op diverse vlakken: één op dagelijkse verzorging, één pool die draait om gezondheid en één dynamische tak elektronische handel via BigPlanet. De wetenschappelijke en ethische

achtergrond van alle produktlijnen is impressionant te noemen, de kwaliteit is uitzonderlijk met veel werkelijke innovaties..

De Vlaamse Esperantobond is nu een van deze partners en probeert nu zijn groep op te bouwen. Uiteraard kan de Bond - gezien de huidige overdaad aan werklast - zelf niet veel werkuren besteden. De belangrijkste taken (informeren, distributie, verkoop - voor wie dat graag wil) dienen door anderen te gebeuren. Elke keer dat iemand voor het project werkt, door bijvoorbeeld een info-avond te organiseren, zelf een product te gebruiken of door te verkopen, wordt immers commissie aan FEL uitbetaald. In het begin wordt die nog zachtjes opgebouwd, maar na een aantal maanden kan die al flink méér bedragen dan die van alle andere sponsors samen... Na een tweetal jaren kan ze van die orde zijn dat het Esperantocentrum veel minder afhankelijk wordt van andere externe fondsen.

Wie zoeken we concreet?

FEL zoekt voor haar sponsorproject 2 groepen personen. De eerste groep is "iedereen". Iedereen gebruikt tandpasta en sjampo en zonnecrème. Probeer de produkten van NuSkin eens. Ze zijn zeer goed van kwaliteit en op iedere aankoop die u verricht heeft de Esperantobond zijn commissie van minstens 6 %. Enkele voorbeelden van produkten vind je onderaan dit artikel. Een catalogus is verkrijgbaar op de onderstaande adressen.

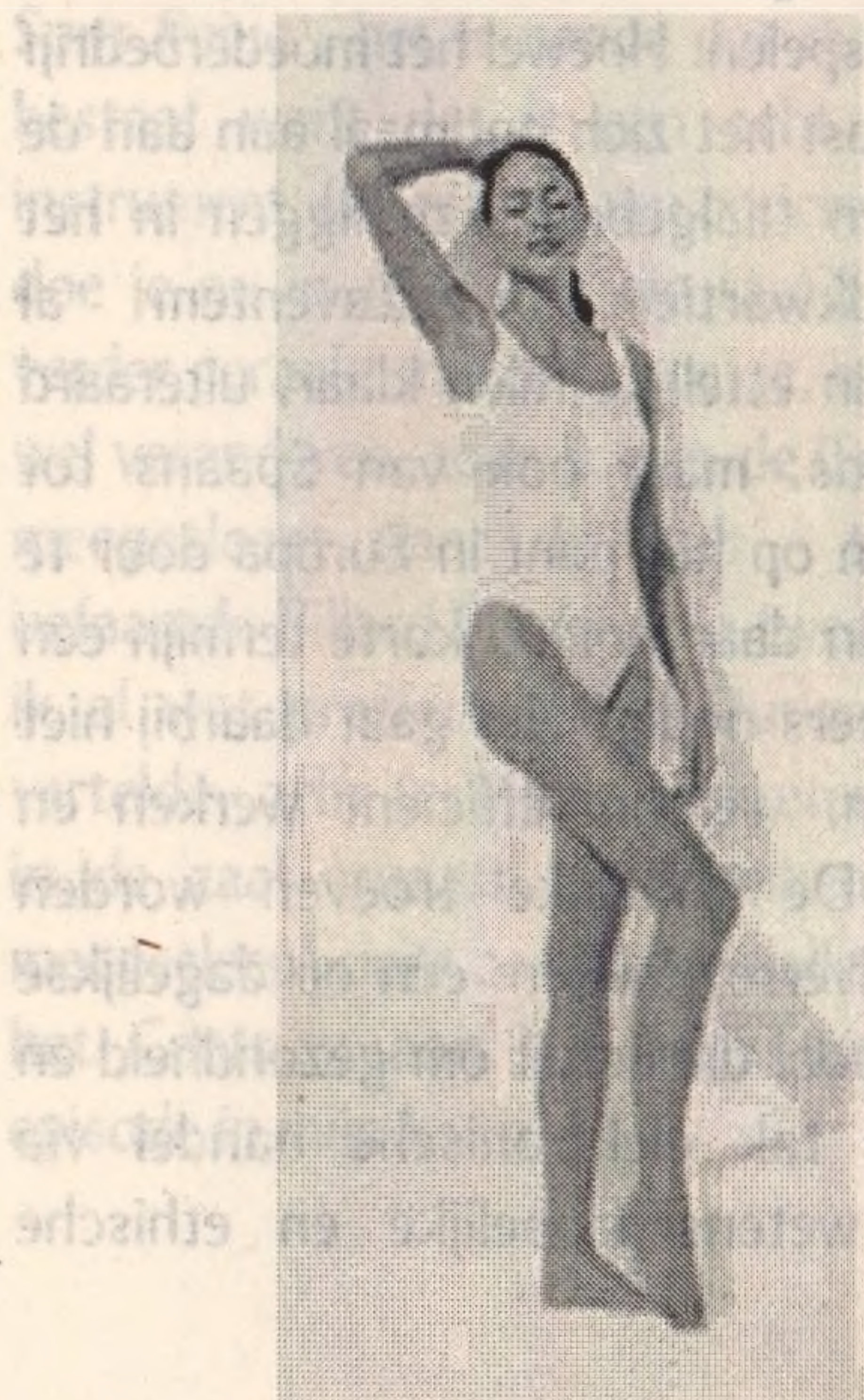
De tweede groep bestaat uit actieve medewerkers die een bijverdienste of hoofdjob wensen uit te bouwen (tussen de 2 en 12 uur per week is al prima) - via informatie, via marketing of via verkoop). Ook op hun werk zal de Vlaamse Esperantobond worden gesponsord.

Het hele project wordt gedragen door Anne Tilmont, oud medewerkster van FEL, die nu zelf werkt voor NuSkin en die hiervoor een deel van haar oude job als journaliste opgeeft, en die op eigen kosten alles op gang trekt, met de actieve steun van hopelijk nog vele anderen.

Voor verdere informatie kan je je tot haar wenden: Anne Tilmont, 10 Cité des Carrières, B-1430 Rebecq, tel. 067 63 79 74, fax 067 63 81 37, e-post atilmont@xs4all.be,

of: Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tlf. 03 234 34 00, fax. 03 233 54 33, e-post subtenado@fel.esperanto.be

Wil u FEL financieel steunen door de aankoop van produkten van topkwaliteit (van dagelijkse verzorging tot computers), contacteer dan het Esperantocentrum. Wil u later aan verminderde prijs aankopen en evt. zelf bestellen via het hoofdkantoor van NuSkin, fax, of internet, dan zendt men u per kerende een formulier op voor uw persoonlijk klantennummer. Ook dan krijgt de Esperantobond zijn commissieloon.

Een kleine greep uit het gamma

Verzorging: Epoch Deodorant:

Heel speciaal produkt met frisse citrusgeur (voor man en vrouw) - een van de zeldzame deo's ter wereld ZONDER ALUMINIUM (dat zorgt voor irritatie en eczeem). De formule werd mee vastgelegd door de befaamde etnobioloog Paul Cockx, de plantenverzamelaar die model stond voor de film the Medicine Man met acteur Sean Connery. Een vaste deo die uiterst zuinig uitvalt - duurt bij normaal gebruik een zestal maanden! Prijs 8,17 euro.

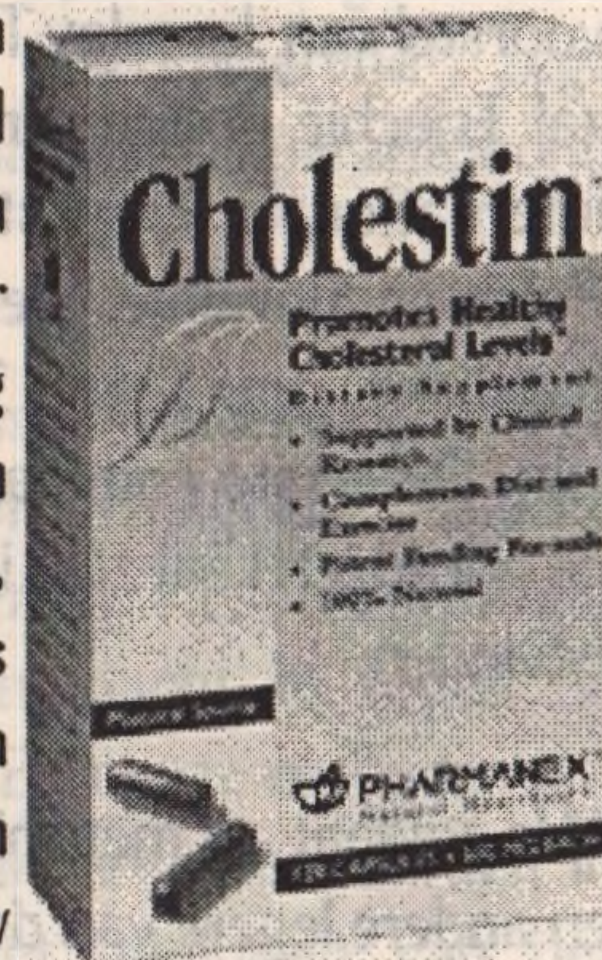
Gezondheid:

Voedingssupplementen zijn in de mode, en dat is geen toeval. Dat komt door onze hectische manier van leven, de verminderde kwaliteit van het voedsel (bestraald tegen kiemen, pesticiden, genetisch gemanipuleerd) en de alomtegenwoordige pollutie die bij iedereen welbepaalde tekorten veroorzaakt. De oplossing? Een hoop pilletjes gaan kopen, waarbij men niet altijd weet hoe te combineren - wist u dat u Magnesium en Vitamine K enkel kunnen werken als er calcium bij is, en dat er dubbel zoveel Ca nodig is als Mg? Wie echt alles wil innemen om preventief aftakeling tegen te gaan en zijn energie tijdig op peil te houden (niet wachten tot het te laat is en men ziek wordt) moet zo'n 2 x 120 pillen per dag innemen en dat kost een fortuin.

LifePak Essentials (te verkrijgen vanaf juni 2002) geeft alle voedingssupplementen, plus oergezond en zuiver extract van groene thee en andere essentiële antioxidantia.

Cholestin:

Een ongelooflijk krachtig middel dat zelfs erfelijk belaste cholesterolspiegels binnen de kortste keren drastisch doet dalen - bewezen door tientallen wetenschappelijke testen en controlestudies. Veel goedkoper dan geneesmiddelen... maar zonder de soms erg ingrijpende bijverschijnselen (migraine, verlammingen, leverstoringen). Cholestin is zo zuiver dat het vrij in België te koop is, en men merkt er een klantentrouw van op van maar liefst 98%!

De remedie is gebaseerd op de oeroude Aziatische natuurgeneeskunde (Ayurveda), maar dan na 20 jaar research gestandaardiseerd: de verrassende basis is gefermenteerde rode rijst.

Anne Tilmont

Tijdens de Praagse conferentie in september 2002 zal Slovakije waarschijnlijk toetreden tot de NATO, wiens officiële talen enkel het Engels, en in theorie ook het Frans zijn. Na een periode van 10 jaar zullen Slovaakse en Tsjechische soldaten opnieuw samenwerken in dezelfde brigade. Het voornaamste verschil zal op het gebied van taal liggen. Voordien spraken de Slovaakse en Tsjechische soldaten in hun eigen taal, maar deze zullen dus vervangen worden door het Engels.

Na goedkeuring door de Kamer van Afgevaardigden van Tsjechië te Praag van het voorstel van Jaroslav Tvrdik, minister van defensie, zal Tsjechië deelnemen aan de oprichting van een internationale Engelstalige brigade, samen met Polen en Slovakije. De brigade, bestaande uit drie bataljons, zou tegen 2004-2005 paraat moeten zijn. De eerste commandant wordt een Slovaak en de hoofdzetel zal zich in Topolcany, Oost-Slovakije bevinden.

"Als soldaat en met mijn ervaring in het Belgische en andere legers van de NATO, verwondert het me niet dat de nieuwe internationale brigade van Tsjechië, Polen en Slovakije het Engels zullen adopteren," zegt ex-luchtartillerie-majoor Remy Sproelants uit België. Sproelants is lid van de Vlaamse Esperantobond. Stano Marcek, hoofdredacteur van "Esperanto" (het tijdschrift van de Wereld-Esperantobond UEA) zegt "Het is een schande dat de regeringen van Polen, Slovakije en Tsjechië hun soldaten oplegt om het Engels te spreken. Waarom hen niet aanleren de talen van de buurlanden begrijpen?". Volgens Marcek is de simpelste en goedkoopste oplossing hun soldaten een passieve kennis van de andere twee talen bij te brengen. "Slovakije, Polen en Tsjechië geven nu al veel geld uit aan Amerikaanse en Britse firma's voor Engelse lessen aan hun soldaten. Waarom anderen betalen wanneer ze onderling elkaars taal kunnen leren?" vervolgt Marcek. Sproelants uit België is het hierover niet eens met de Slovaak. "Een passieve kennis van de andere talen onderwijzen is geen goede oplossing. De realiteit is zoals zij is: de Engelse taal is een praktische, maar een slechte oplossing. Ik ben geheel niet tevreden met deze oplossing, maar wat is het alternatief? Esperanto uiteraard, maar hoe haar invoeren?"

Als Belgisch soldaat kent Sproelants het taalprobleem in het Eurocorps maar al te goed. Het in wording komende Europese leger bestaat uit Belgische, Duitse, Franse, Spaanse en Luxemburgse soldaten. "Het Eurocorps adopteerde het Engels als operatietaal, hoewel ze niet de taal is van een van de lidstaten van het Eurocorps," aldus Sproelants.

De beslissing van de Tsjechische Kamer van Afgevaardigden is zeker in strijd met de basisprincipes van taalgelijkheid en efficiëntie. "Soldaten die het Engels slecht beheersen zijn gevaarlijk. Niemand wil een Tsjechisch-Slovaaks-Poolse brigade die intern slecht communiceert," zegt Marcek van de Slovaakse Esperanto-Vereniging. Zulke taalperikelen storen het Amerikaanse handelsdienst of de "Military English"-dienst van de British Council in geen geval. Zij stimuleren nu Amerikaanse en Britse onderwijsondernemingen om te profiteren van het feit dat Europese legers het Engels kiezen. Ondanks het feit dat Tsjechië, Polen en Slovakije gedurende de laatste jaren belangrijke economische problemen hebben, heeft Amerika hen verplicht om de militaire uitgaven als aandeel van het Nationaal Product te verhogen. "Sinds 1999 krijgt bijvoorbeeld Polen niet langer economische hulp uit Amerika, hoewel ze haar militaire uitgaven blijft verhogen. Tijdens 1999 gaf de Poolse regering een 3,5 miljard dollar voor haar defensie, of 8 procent van alle overheidsuitgaven," volgens het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken.

Stano Marcek vreest dat soldaten die het Engels gebrekkig begrijpen minder kansen zullen hebben in de legers van Midden-Europa. Als gevolg van de beslissing van het Hoofd van de Generale Staf van Tsjechië is de kennis van het Engels nu heel belangrijk. "Het Tsjechisch leger maakt van het Engels een belangrijk criterium om de meest "geschikte" soldaten te selecteren. Zullen enkel die soldaten die het Engels goed beheersen kunnen promoveren en mogen deelnemen aan trainingsprogramma's?" vraagt Marcek zich af. "De Tsjechische en Slovaakse republieken moeten

eerst de taalrechten respecteren van hun soldaten die evengoed burgers zijn." Anderzijds hoopt de Amerikaanse handelsdienst sterk dat het taalprofiel van Europa zal veranderen. Volgens hen hebben de middeneuropese legers een groeiende nood aan "taaltraining" en dat beetje na beetje "een groeiend aantal mensen die in het Engels getraind zijn" de militaire verandering zullen leiden. "Polen bijvoorbeeld heeft dit jaar 180.000 soldaten, vergeleken met 450.000 een 10-tal jaar geleden. Zullen die middeneuropese soldaten die het Engels niet machtig zijn nu ander werk moeten zoeken?" vraagt Marcek. "Zij zullen hun land in de nieuwe Engelstalige brigade zeker niet kunnen verdedigen."

Dafydd ap Fergus

Europa legt het Engels op aan boeren en ambtenaren

Europa legt het Engels op aan boeren en ambtenaren. Alle documenten moeten op verzoek van de Europese Commissie naar het Engels worden vertaald. Hieromtrent hebben twee verenigingen nu officieel een klacht ingediend bij de Europese ombudsman.

Sedert jaren moeten nederlandstalige ambtenaren van de Europese Commissie en verscheidene andere organisaties het Engels perfect beheersen. Nu worden in het raam van het landbouwprogramma SAPARD ook ambtenaren en landbouwers in kandidaat-landen, zoals Polen, Tsjechië en Hongarije, door de Europese Commissie verplicht alleen het Engels als communicatietaal te gebruiken. Artikel 10 van het zgn. Multi-annual Financial Agreement stelt ook als voorwaarde dat uitsluitend de Engelse versies authentiek zijn. "Bekwame juristen van de Europese Commissie zouden erin geslaagd zijn de verplichting uitsluitend het Engels te gebruiken, bij het Europees Hof te rechtvaardigen. De voorwaarde blijft nochtans discriminerend", zegt Dan Van Herpe van de Vlaamse Esperantobond (www.esperanto.be).

Samen met de Italiaanse vereniging voor taalkundige gelijkheid en meertaligheid, Allarme Lingua, dient de Wereld Esperantobond (www.uea.org) officieel een klacht in tegen de Europese Commissie bij de Europese ombudsman, Jacob Söderman, wegens andere voorwaarden in het SAPARD-akkoord. "Het uitsluiten van het Nederlands en alle andere talen door de Europese Commissie in het raam van het SAPARD-akkoord is een onaanvaardbare aanslag op het principe van de gelijkheid van de talen in de Europese Unie", zegt Van Herpe. Hij maakt zich ook zorgen om artikel 5 van het saaie en lange Europees agrarisch document dat kandidaat-landen verplicht alle nationale documenten en wetten "snel" te vertalen, omdat de Europese Commissie ze uitsluitend in het Engels aanvaardt. Nederlandstalige landbouwconsulenten en vertalers hebben praktisch geen enkele kans op lucratieve contracten van de Europese Commissie in een kandidaat-land omdat alle documenten alleen in het Engels vertaald moeten worden. Zodoende benadeelt Europa de Nederlandstaligen, zelfs al kennen ze Duits, Frans en andere talen.

Van Herpe is niet alleen bekommerd om het Nederlands. "Paragraaf 1 van

Foto: met dank aan de Europese Commissie

Europa legt het Engels op aan de boeren, maar niet aan de beesten.

artikel 5 stelt dat 'iedere communicatie' tussen de Europese Commissie en de kandidaat-landen met betrekking tot het 'Akkoord' uitsluitend in het Engels moet gebeuren. Blijkbaar hebben Tsjechische, Hongaarse of Poolse ambtenaren en boeren het recht niet meer in hun eigen land hun moedertaal te gebruiken om zichzelf en hun daden met betrekking tot het SAPARD-programma te verantwoorden." Ook Duits- of Franstalige ambtenaren van de Europese Commissie hebben niet langer het recht hun eigen taal te gebruiken, zelfs als ambtenaren uit kandidaat-landen, die andere talen dan het Engels beter beheersen, daar om vragen. Volgens Van Herpe is de eenvoudigste oplossing voor het SAPARD-programma nochtans, het aanvaarden van meerdere talen. "Dat is niet veel duurder voor de Europese Commissie en is taalkundig niet-discriminerend."

Van Herpe vreest ook dat de verplichting van de Europese Commissie om alleen in het Engels te communiceren, het leren van talen zal ontmoedigen. "Het is zinloos andere talen te leren als Europa zelf u niet toelaat andere talen dan het Engels te gebruiken. Tijdens het Europees Jaar van de Talen 2001 maakte de Europese Commissie, heel hypocriet, veel poeha over de 'gelijkheid van alle talen'. Nu dringt zij het Engels op aan Tsjechische, Hongaarse en Poolse boeren." Hij wijst erop dat, volgens het reglement van de Raad van 15 april 1958, alle talen, zelfs het Nederlands, gelijke rechten hebben als werktaal van de Europese Commissie en als officiële taal van de Europese Unie. "Bovendien verplicht de Raad van Luxemburg van juni 1995 de Europese Commissie zich met de kandidaat-landen over de taalkundige diversiteit en gelijkheid te beraden."

Dafydd ap Fergus

WAT WILLEN DIE ESPERANTISTEN?

De officiële klacht van de Wereld Esperantobond en de Italiaanse vereniging 'Allarme Lingua' heeft tot doel dat de Europese Commissie:

1 de gelijkheid van het Nederlands en de andere officiële talen van de Europese Unie zal respekteren
2 het gebruik van andere talen dan het Engels zal toelaten aan Europese ambtenaren, landbouwdeskundigen en boeren in het kader van het SAPARD-programma
3 zal erkennen dat de verplichting uitsluitend naar het Engels te vertalen discriminerend is voor niet-Engelstalige vertalers
4 landbouwdeskundigen en boeren de reeds uitgegeven vertaalkosten aan de kandidaatlanden zal terugbetalen.

NOVA PIV PRETAS!

Informo al chiuj seriozaj esperantistoj.

* Por profunde lerni lingvon oni bezonas vortaron.
* Por verki seriozan tekston oni bezonas vortaron.
* Por diskuti pri lingvo oni bezonas vortaron.
* Ĉiu serioza esperantisto uzas vortaron.
* Ĝisdatigi viajn informojn estas 'devigo' en la nuna socio.
* Adaptiĝo al novaj vortoj kaj esprimoj ĝisdatigas vian penson kaj parolon.

Se vi konsentas kun 1 el la 7 demandoj, vi certe volas posedi la novan *Plena Ilustrita Vortaro*-n. Dum la SAT-Kongreso en Alikante, kiu okazos inter la 1a ĝis 7a de julio, estos inaŭgurita tute renovigita Nova PIV. Tiun ĉefverkon inaŭguros ĝia ĉefredaktoro, M Duc Goninaz. Tiuj, kiuj volas partopreni SAT-Kongreson petu informon ĉe *jakvo@mac.com*.

La lanĉa prezo de la Nova PIV estas 70 eŭroj plus reg.afranko. Bona novaĵo por enloĝantoj de Belgio (kaj Nederlando) estas ke, se ili mendos Novan PIV-on antaŭ la fino de aŭgusto, ili ŝparos la transportokostojn el Francio. Se vi mem prenos vian Nova-n PIV-on en la E-centro en Antverpeno, vi eĉ tute ne pagos sendokostojn. Profitu de la granda avantaĝo, mendu nun rekte ĉe FEL.

jakvo Schram

Op 30 mei publiceerde *Het Belang Van Limburg* een artikel als gevolg van het perscommuniqué van de Vlaamse Esperantobond over taaldiscriminatie. De titel luidde in grote letters "Engels als moedertaal steeds vaker jobvereiste". In dit artikel verklaart Dan Van Herpe aan de Limburgers het probleem van de taaldiscriminatie. Meer en meer organisaties en firma's, zelfs de Vrije Universiteit Brussel, Umicore en Belgacom, zoeken moedertaalsprekers van het Engels.

"Pure discriminatie" vertelt Van Herpe aan de journalist Dieter Stijnen. Het artikel informeert verder over de klacht van UEA bij de Europese Mediator Jacob Södermann. UEA wil dat de Europese Comissie niet langer organisaties en firma's financiert die tegen niet-moedertaalsprekers van het Engels discrimineren.

"Officieel moeten nochtans alle burgers van alle lidstaten een gelijke kans krijgen voor die functies", legt Dan uit aan de journalist Stijnen.

Tegelijkertijd informeert het team van Giorgio Bronzetti in Italië over taaldiscriminatie. Verschillende artikels in de italiaanse pers geven gedetailleerd de groeiende problemen van discriminatie tegen niet-Engelstaligen door europese firma's en organisaties. "In Europa is er te veel Engels" bloklettert de populaire krant Il Tempo.

Dafydd ap Fergus

I cultori dell'esperanto denunciano una discriminazione linguistica in favore dell'idioma di Shakespeare

«In Europa c'è troppo inglese»

I bandi di concorso dell'Ue nei fatti sono riservati ai cittadini anglofoni

CRONACA

Nostra intervista con l'esperantista Giorgio Bronzetti

Denuncia dell'agenzia stampa "Disvastigo" sulla discriminazione linguistica in Europa, troppo inglese

"English mother tongue" è scritto su lingua inglese sono
troppi annunci di richiesta di personale fin
da parte di organismi europei. M
è troppo è troppo! L
stampa teatina Disvas
questa discriminazion
Mediatore europeo Jaco
dire basta.
"Attualmente abbiamo u
offerte di lavoro degli ultin
di ditte ed organizzazio
Bruxelles del tutto discrim
detto Giorgio Bronzetti
Disvastigo - e questa disc
linguistica costituisce un gr
contro il secondo artic
Dichiarazione universale
dell'uomo.

Engels als moedertaal steeds vaker jobvereiste

HASSELT - Steeds meer Belgische bedrijven vragen in hun vacatures naar zogenaamde 'English native speakers', kandidaten die het Engels als moedertaal hebben. «Pure discriminatie», zegt Dan Van Herpe, woordvoerder van de Vlaamse Esperantobond. «Niet-Engelsen die de taal perfect beheersen en ... land gestudeerd hebben, zijn vaak even ... functie, maar krijgen geen kans.»

... stond Europese organisaties wel toe 'Engelse moedertaal of equivalent' te eisen. «Lost niks op», reageert Van Herpe. «Wij hebben het uitgetest en in praktijk nodigen de bedrijven nog steeds alleen Engelse moedertaalsprekers uit voor een sollicitatiegesprek.» Daarom legde de voorzitter van het Esperanto We... reldverbond nu officieel klac... neer bij de ombudsmannen v... de Europese Unie. Voorlo... zonder resultaat.
Ook de Belgische minister ... Laurette O...

Je ziet het niet, maar wanneer de weerman het weer voorspelt, staat hij voor een blauwe achtergrond. De mooie regenbogen, de wolkenformaties, de hoge- en lagedrukgebieden met de daaraan verbonden storingen, vertonen zich wel aan de kijker, maar voor de weerman blijven ze verborgen. Hij wijst wat in het wilde weg, in de hoop dat zijn hand ongeveer die plek aanduidt, die hij bedoelt.

Een beetje op dezelfde manier praten wij over de taalsituatie in Vlaanderen, in België en Europa. Met de natte vinger, maar zonder echt beslag te kunnen leggen op referentiemateriaal, proberen we een beeld te schetsen van hoe alles in elkaar zit. Uitdrukkingen als "Iedereen kent toch Engels" worden gecounterd door de bewering dat iemand op zes maanden tijd het Esperanto onder de knie kan krijgen om een echt gesprek te voeren. Maar wat moeten we daarmee aan?

De Europese Unie heeft het jaar 2001 uitgeroepen als "Jaar van de talen". Misschien geeft de brochure "Het Europees Jaar van de talen 2001" wat meer inzicht in de werkelijke situatie. Helaas blijkt het hele jaar vooral een propaganda-jaar te zijn geweest. Veel concrete informatie vind je dan ook niet in die brochure. Er werd bijna 11 miljard euro geïnvesteerd in vooral propaganda, gaande van ballonoplatingen, over talenbeurzen, tot uitgifte van brochures. Natuurlijk mocht ook een internetsite niet ontbreken. Het hele gamma is in Esperantokringen genoegzaam bekend. Alleen de grootte van de budgetten tart onze verbeelding.

De brochure vermeldt ook enkele cijfergegevens: 1310 projecten werden ingediend, 200 daarvan werden gesubsidieerd. Er werden 4 miljoen gadgets (ansichtkaarten, balpennen, muismatjes, e.d.) uitgedeeld. Er werden 1 miljoen publicaties uitgegeven. De belangrijkste daarvan was "Talen leren voor iedereen: tips en suggesties", op maar liefst 500.000 exemplaren. Er werden duizenden evenementen opgezet... zonder nadere specificatie, waaraan 100.000-den hebben deelgenomen... Maar wat wil dat zeggen. Tenslotte brachten ook minstens 70 landelijke kranten verslag uit. 70 kranten, in 15 landen?

Het vervolg van de brochure geeft enkele concrete voorbeelden van de projecten: Zo was er in Frankrijk het project "Tien woorden". Er werden tien woorden uitgekozen, waarrond auteurs een verhaal of een gedicht schreven. De woordenlijst (de tien woorden? - dat blijkt niet duidelijk uit de tekst) werd in tien talen vertaald. Indien het enkel om de tien woorden gaat, is dat geen buitengewoon opmerkelijke prestatie. Opmerkelijk is echter wel dat je onder de tien talen wel Occitaans, Hongaars, Arabisch, Lingala en Haïtiaans creools vindt, maar dat negen Europese talen (de kleinere uiteraard) over het hoofd werden gezien.

Portugal organiseerde een talenfeest, Spanje een filmfestival, Nederland een hiphop-nacht. Vanuit Luxemburg werd een heteluchtballon gelanceerd. In Oostenrijk was er een taalmarkt en Italië lanceerde een helpdesk. In de marge van de brochure vinden we ook wat cijfermateriaal:

- 47% van de Europese burgers spreekt geen vreemde taal;
- 43% spreekt Engels (inclusief de 16% moedertaalsprekers);
- met 23% is Duits de grootste taal, gevolgd door Engels, Frans en Italiaans met elk ongeveer 16%;
- 72% van de EU-burgers vindt vreemde talen nuttig; bij jongeren tussen 15 en 24 ligt dat percentage op 87;
- 51% van de burgers wil één of meer uren per week aan het leren van een vreemde taal besteden, maar
- 22% leert geen talen omdat ze vinden dat ze er niet goed in zijn.

Het Esperanto heeft dus echt wel een ruime

In deze aflevering grijp ik nog eens terug naar het thema van de klanken, dat inderdaad veel rijker blijkt dan ik eerst vermoed had. Een klein tussenspel over een muziekinstrument heb ik ook nog uit mijn voorraadmap opgevist. Veel vraagtekens komen opduiken bij de vertaling van o.a. het woordje drugs en de laatste Zuidafrikaanse sprokkelingen ronden deze aflevering met veel taalcreativiteit af.

AŬDI KAJ NE AŬDI

1A) Soni (respondoj enfine sub 1B)

a Kion signifas jena zamenhofa proverbo?

Barelo malplena sonas plej laute[z].

b PIV klarigas la supran proverbon jene: 'fanfaronas **senindulo**'. Kiel analizi ĉi-lastan vorton?

c Kion sugestas la esprimo, ke ekzemple konversacio 'sonas kiel se (kvazaŭ) **ranoj kvakas**'[z]?

ĉ Kaj jena: 'sonis kiel **plenda** kriado de birdoj'[z]? Kiuj birdoj kriadas plende?

d En kiu okazo oni povas aŭdi **ĝemojn** kaj **plorkriojn**?

e Kiel povas soni ies voĉo, iu lingvo? *((on)aangenaam, zacht, delicaat, ruw/grof, schril, schel/snijdend...)*

f Kiel sonas **sireno**, alarmsignalo? *(oorverscheurend)*

g Kiel kompreni jenan proverbon?

Kio **akorde** ne sonas, tio rimon ne donas[z].

ĝ Kaj la esprimon 'Tio sonas kiel fabelo!' ?

Ekzerco pri 1A-B

Bij een verschrikkelijke gebeurtenis zoals b.v. het overlijden van een geliefd familielid ... (Bd)
Maak me niets wijs! (Bĝ). Lege (holle) vaten klinken het meest (het hardst) (Aa). Dat klinkt als een sprookje! (Aĝ).

2A) Surdeco (respondoj enfine sub 2B)

a Kiu ago estas **memvola**, aŭdi aŭ aŭskulti?

b La sama distingo, memvola aŭ nevola, ekzistas por la vido. Per kiu verboparo esprimiĝas tiu distingo?

c Kiu ne kapablas aŭdi estas ...

ĉ Kiel diri, ke ĉe iu unu orelo ne aŭdas?

d Pri iu centprocente surda oni diras, ke li estas **surda kiel**... aŭ surda kiel... .

e Kiu ne volas aŭskulti konsilojn estas surda ... la konsiloj.

f Kelkfoje, malgraŭ (aŭ pro!) la ripetado de la konsiloj, li **obstine** ... surda ... ili.

g Se vi ne volas aŭskulti kaj **kredigas**, ke vi estas surda, vi ... ... surda.

ĝ Kelkfoje oni aŭdas edzinojn paroli pri la **'selekta** surdeco' de siaj edzoj. Kion ili volas diri?

h Efektive, kiuj estas la plej kompletaj **surduloj**?

Ekzerco pri 2A-B

Traduku: zich doof houden (Bg), doof aan één oor (Bĉ), voor iemands raad doof zijn, blijven (ABf), Geen groter dove dan wie niet horen wil (Bh).
Donu ekvivalenton por la ndl. esprimo
'Zo doof als een kwartel, als een pot' (Bd).

3A) Surdeco (sekvo) (respondoj enfine sub 3B)

a Iuj surduloj kapablas kompreni viajn parolojn, se ili frontas vin; kiel eblas?

b Aliaj aŭdas ankoraŭ iomete, ili estas *(hardhorend, hardhorig)*.

c Kion signifas la esprimo 'prediki al surduloj'?

ĉ Kiun **efikon** havas la laŭta moderna "diskomuziko" sur la orelojn de la junuloj?

d Ili estas **surdigitaj** ... la bruego.

e Kial nenia konversacio eblas ĉe tia muziko? *(overspelen, overspoelen)*

f Kion volis diri Zamenhof per jena bela esprimo: "la surda neceso"?

g Alia Zamenhofaĵo: "surda voĉo". Ĉu, surprize, ankaŭ voĉo povas esti surda?

ĝ Sako de sablo falas teren kun ... bruo kaj manĝilaro *(bestek)* kun ... bruo.

h Donu kelkajn ekzemplojn de surdiga bruo! *(bom, wapen, gedonder, muziek, machine...)*

ĥ Kio povas doni (**eligi**, **aŭdigi**) **orelŝiran** bruon?

Ekzerco pri 3A-B

doof van het lawaai (Bd), een oorverscheurend gefluit (Aĥ), die muziek overstemde alle gesprekken (Be), een oorverdovend gedonder (Bh), de sirene liet een schrille toon horen (Aĥ), de onverbiddelijke noozaak (Af), de zak viel met een doffe bons op de grond (Bĝ).

4A) Sono / Sonori (respondoj enfine sub 4B)

a Komparu *soni* kaj *sonori.*

b Kie troviĝas **sonoriloj** *(= klokken, bellen)* ? *(kerk, school, kloosters, huisdeur)*

c Kion oni faru ĉe ies dompordo, se oni volas eniri? *(aankloppen, bellen)*

ĉ En kiuj kuntekstoj oni parolas pri sonantaj sonoriletoj? *(mis, klokkenspel, halsband, slede, wekker...)*

d Karakteriza sonoro de sonoriletoj estas la t--.

e Kiun **avertilon** havas la bicikloj? Kion faras la biciklisto por averti?

f Kion oni uzas kontraŭ risko pri **incendio**?

g Kompletigu la difinon el PIV: vekhorloĝo = -- -- **sonora** signalo, -- -- -- **sonorigi** -- antaŭdifinita momento.

ĝ Kiel sonas ies paŝoj en malplena ĉambro?

Ekzerco pri 4A-B
Niemand thuis? Heb je gebeld?(Bc), de fietser had niet gebeld (Be), luister naar de klokjes van de beiaard (Bĉ), zijn stappen weerklonken in de lege kamer (Bĝ),

5) Interludo: Dancantaj literblokoj
Respondinte al la difinoj, aranĝu la vicordon de la grizaj literblokoj tiamaniere , ke la nomo de malgranda blovinstrumento aperu (N.B. Nomoj kun aŭ sen finaĵo -o!)

a							
b							
c							
ĉ							
d							
e							
f							
g							
ĝ							

a ludanto de harpo; b arto paroli elokvente antaŭ publiko; c akordo de du voĉoj kantantaj unu saman noton; ĉ sonaŭdebleco en salono, teatro ks; d akordo de la sonoj en muzikaĵo aŭ de sentoj; e inter pluraj personoj; f blovinstrumento konsistanta el leda (*leren)* sako kaj pluraj ŝalmoj (*blaaspijpen, vgl. 'schalmei'*); f cilindra instrumento frapata per bastonetoj; g belsona, agrabla por la orelo; ĝ rilata al violono

MEN SCHRIJFT ONS

De heer Wernik zoekt een gepaste vertaling voor 'drug(s)' en 'rollater'.

1) DRUGS
Middelkoop: drugs = *narkotaĵoj, halucinogenaj drogoj, narkotikoj*. 'druggebruik(st)er' = *droguzant(in)o, narkotikul-(in)o;*
narkoti: narcotiseren, verdoven.
PIV: *narkoti, narkotaĵo, narkotiko*
narkoti = meti en staton de ĝenerala anestezo. Dus niet negatief, maar *narkotaĵo = drogo narkota*, en een negatief voorbeeld: *la nigra merkato de narkotaĵoj.* PIV onder het lemma *narkotikoj: = narkotaĵo: kloroformo estas narkotiko* (neutraal), maar *polico de la narkotikoj* (niet erg neutraal).
PIV: *drogo, drogi*
onder *drogo: substanco uzata en kemio kaj farmacio.* Vandaar ook Middelkoop: *drogo* = gedroogde kruiden, chemicaliën.
drogi = kuraci per drogo (dus uitsluitend positief)
Het Suplemento bij PIV: *drogo = drogo utilas por prepari medikamenton. RIMARKO: evitenda en la signifo de stuparigaj substancoj: opio, haŝiŝo, L.S.D. aŭ Lizergata acido ktp. 'Drogo'* zou dus niet in negatieve zin mogen gebruikt worden.
Toks/o. --ikoj. --oj, medikamentoj aŭ pli ĝenerale ĉiaj substancoj deturnitaj de siaj terapiistikaj aŭ aliaj kutimaj uzoj; toksikomanio kreas la tendecon al pligrandigo de la dozoj kaj sekve dependecon (dus negatief); *toksikomaniulo*
Le Puil *(Grand Dictionnaire Français-Espéranto):* 'drogue' = *narko, tokso*; 'drogué' = *narkulo, toksiĝemulo*. Invoering van een stam *'nark-'*, waarschijnlijk wegens het bestaan van pseudosamenstellingen als PIV *'narkoanalizo, narkolepsio'*? Vgl. ook Le Puil *alkoholulo (un alcoolique).* De nationale talen beïnvloeden de woordkeuze en bovendien zal ook persoonlijke voorkeur een rol spelen! In vergelijking met het Engels drug, het Nederlands 'drugs', het Franse 'drogue' en het Duitse 'Droge' klinken voor mij de afleidingen van *narkotik-* of *toksik-* zeer omslachtig en te wetenschappelijk.
De heer Wernik verkiest *drogaĉo* of *fidrogo*, met afkeurende voor- en achtervoegsels. Hoewel ikzelf niets beters kan voorstellen, heb ik toch bezwaar tegen deze twee afleidingen omdat niemand weet waar de *aĉ-eco* of de *fi-eco* begint. Zijn b.v. de soft drugs ook *-aĉ* of *fi-*? Een drugsverslaafde wordt dan een *drogaĉul(in)o*, een *fidrogul(in)o.* Voor de drugsverslaving krijgen we dan *la drogaĉomanio* of *la fidrogomanio.* Bij Le Puil: *toksikomanio.* De evolutie van de taal zal uitwijzen wat de bovenhand krijgt. Zoals in andere talen zal misschien, dankzij de context, het eenvoudige 'drogo' volstaan?

Enkele aanvullingen bij dit thema.
hard drugs (Le Puil): *dependiga narko, dependiga tokso,*
soft drugs: *nedependiga* ktp.
het overdadig gebruik: *la troa uzo de ...*
aan een overdosis sterven: *morti pro troa dozo, pro superdozo ...*
een intraveneuse inspuiting *intravejna injekto.*

Vertaalopgave (solvo enfine)
Een van de voornaamste kenmerken van onze cultuur is het druggebruik. Hieronder vallen de min of meer geaccepteerde drugs zoals nicotine, cafeïne, alcohol, slaapmiddelen en medicinale narcotica, antidepressiva en kalmerings-middelen, maar ook de illegale, op straat verhandelde drugs die door de samenleving worden afgekeurd. (Connirae en Tamara Andreas *Kerntransformatie*, p. 47).

2) ROLLATER
Voorstellen van de studieclub van de heer Wernik: a) *promenrulilo*, b) *irrulilo*, c) *rolatero.* a) is wat lang, b) moeilijk uit te spreken en c) een "hollandisme". Moet het niet *ruliĝilo* zijn? Suggesties gewenst!

De heer Haadsma merkt op dat het Esperanto geen verschil maakt tussen 'deelnemen in / deelnemen aan'. Deelnemen aan een wedstrijd, deelnemen in iemands leed = *Partopreni **en** konkurso, partopreni **en** ies doloro*. Middelkoop onderscheidt terecht: deelneming (meedoen) *partopreno*, (medegevoel) *kompato, kunsento*; bij *partopreni* zou hij dus zowel 'deelnemen aan' als 'in' moeten melden.
vgl. in God geloven (zijn vertrouwen in hem stellen), aan God geloven (zijn bestaan aannemen).

VERTAALOPGAVE

Emma Brunt "Ondingen",
in HP/DE TIJD", 12-10-2001, p. 89
(...) Het nieuwste type decoder was namelijk gewoon bij mij gedropt, door een narrige man in een stofjas die me een ontvangstbewijsje liet tekenen en zich toen snel uit de voeten maakte terwijl hij me over zijn schouder bestraffend toeriep: "Ja hoor eens, mevrouwtje, als ik die krengen ook nog moest installeren, kan ik wel aan de gang blijven. Ik loop toch al achter op mijn schema!" En weg was hij. Met achterlating van een kartonnen doos die behalve de decoder ook nog drie volmaakt onduidelijke kabeltjes bevatte en een instructieboekje in het gevreesde technospeak voor gevorderden.
Het is overigens verre van mij om te koketteren met mijn gebrek aan technische vaardigheden, want in de feministische jaren zeventig werd dat beschouwd als abject kindvrouwtjesgedrag. Bovendien las ik toen de klassieker van Robert Pfirsig, Zen and the Art of Motorcycle Maintenance, en leerde daaruit dat een rationeel gebruik van technische middelen alleen mogelijk is als de mensen hun wantrouwen tegen de manier van denken die daaraan ten grondslag ligt lieten varen, en eens zouden ophouden de machines in hun omgeving te behandelen alsof het gevaarlijke toverdozen zijn. Rudy Kousbroek heeft daar ook voor gepleit, hartstochtelijk zelfs, want hij beschouwt de 'ongecijferden' in onze samenleving als een primitief en aartslui slag. Vooral hun neiging om zich daarvoor nog op de borst te kloppen ook vindt hij een ergerlijke vorm van aanstellerij, waar hij ongetwijfeld gelijk in heeft, maar dat neemt niet weg dat er toch ook iets van de fabrikanten en ontwerpers gevraagd zou mogen worden. (...)

ANTWOORDEN EN UITWERKINGEN

1B) Soni (respondoj)

a **barelo** *(ton, vat)* . Tiu proverbo uzatas pri personoj, kiuj fanfaronas.
b N.B. fanfaroni: *pochen*. **Senindulo** = ulo sen ind(ec)o *(waardigheid)*, ulo ne inda *(waardig)* je io ajn.
c **Kvaki**: onomatopeo! *(klanknabootsing)* Ranoj kvakas *kikkers kwaken*. Malfacile difiniebla!
ĉ **Plendi** *klagen*. Kvazaŭ la birdoj suferus pro io. Precipe mevoj *(meeuwen)*, korakoj *(raven)*, korvoj *(kraaien)* kriadas plende.
d ĝemo *gezucht, gekerm*, plori *wenen*, krii *roepen*. Ĉe iu terura okazintaĵo kiel ekzemple akcidento, milito, forpaso *(overlijden)* de iu amata ...
e (mal)agrable, dolĉe, (mal)delikate, krude, akr(ason)e, stride
f **orelŝire,** stride
g Aferoj, kiuj ne bone akordiĝas, ne povas doni bonan rezulton. N.B. **akordo**: *muziekakkoord;* **agordo**: *het stemmen van instrument, snaar;* agordisto: *piano-, orgelstemmer.*
ĝ Tio sonas nekredeble, **mensoge** (*leugenachtig)* aŭ **mirige**. Kp. 'Ne rakontu al mi fabelon!'

Inversa ekzerco.
Relegante 1B, rediru la enkondukojn de 1A !

2B) Surdeco (respondoj)

a aŭskulti
b rigardi / vidi
c surda
ĉ Oni diras, ke li estas surda **je** unu orelo.
d surda kiel **trunko** (*boomstam*), kp. angle *as deaf as a post*;
surda kiel **puto** (*put*), kp. *zo doof als een pot*.
e surda **al,**
f li restas surda al
g vi **ŝajnigas** vin surda *(zich doof houden)*
ĝ ke la edzoj selektas (tion,) kion ili volas aŭdi.
h Ne estas pli grandaj surduloj, ol (tiuj,) kiuj ne volas aŭdi.

Inversa ekzerco.
Relegante 2B, rediru la enkondukojn de 2A !

3B) Surdeco sekvo (respondoj)

a Ili **liplegas.**
b Ili estas **surdetaj**. Ili estas surdetuloj.
c Doni konsilojn al iu(j), kiu(j) tute ne atentos ilin.
ĉ Ĝi **surdigas** la junulojn.
d surdigitaj **de/pro** la bruego
e Tia muziko **superbruas** ĉian konversacion (superbrui = kovri per pli laŭta bruo).
f Laŭdifine la neceso estas surda al ĉiaj petoj!
g Temas pri alia signifo de "surda": malsonora, malakuta (Franca influo: *un bruit sourd*?).
ĝ kun surda bruo, kun obtuza bato (een doffe bons); manĝilaro kun tinta *(klingelend)* bruo.
h surdiga bruo: eksplodo de bombo, pafanta armilo, proksima tondrado, laŭtega muziko, funkcianta maŝino...
ĥ fluto, fajfilo, sireno, alarmsignalo ...

Inversa ekzerco.

Relegante 3B, rediru la enkondukojn de 3A !

4B) Sono / Sonori (respondoj)

a soni = estigi sonon (*klinken, slaan (klok)*)
sonori = estigi sonon **sonantan** dum iom da tempo (*klinken, luiden, galmen*)

b Sonoriloj troviĝas precipe en la turoj de preĝejoj. Oni parolas pri **'sonorilturoj'**. Ankaŭ ekz. en lernejoj aŭ monaĥ(in)ejoj.
Elektraj sonoriloj troviĝas ĉe la dompordo.

c Oni frapas sur la pordo(n) aŭ oni **sonorigas**.

ĉ sonoriletoj de preĝejo dum la **meso**; de **kariljono**, de la **ĉirkaŭkolo** de besto, de **glitveturilo** (sledo), sonorileto de **vek-horloĝo**...

d **tintado**.

e tintilojn. Li **tintigas**. La tintilo tintas.

f Oni uzas **brulalarman** sonorilon aŭ alarmsonorilon. Oni sonorigas alarmon.

g horloĝo kun **sonora** signalo, kiun oni povas **sonorigi** je antaŭdifinita momento.

ĝ la paŝoj **resonas**.

Inversa ekzerco.
Relegante 4B, rediru la enkondukojn de 4A !

5) Interludo: Dancantaj literblokoj

Solvoj							
a	H	A	R	P	I	S	T
b	R	E	T	O	R	I	K
c	U	N	I	S	O	N	O
ĉ	A	K	U	S	T	I	K
d	H	A	R	M	O	N	I
e	S	A	K	Ŝ	A	L	M
f	T	A	M	B	U	R	O
g	M	E	L	O	D	I	A
ĝ	V	I	O	L	O	N	A

La trovenda muzikinstrumento:
DIA-TO-NA BU-Ŝ-HA-RM-ON-IK'

Vertaalopgave "Drugs"
Unu el la ĉefaj karakterizaĵoj (karakterizaj trajtoj) de nia kulturo estas la uzo de drogoj. Tiu ĉi koncernas la pli-malpli akceptitajn drogojn kiel nikotinon, kafeinon, alkoholon, dormigilojn kaj medicinajn narkotikojn, antideprimiloj kaj trankviligaĵoj (trankviligiloj), sed ankaŭ la kontraŭleĝaj fidrogoj (?) vendataj surstrate kaj malaprobataj de la socio.

VOORBEELDVERTALING VAN VORIGE OPGAVE.
Winduit naast een warmpatat in de moltrein (2)
(De Standaard 13-10-1989)
Uit het Nasionale Woordeboek, de dikke Van Dale van het Zuidafrikaans, Nasionale Opvoedkundige Uitgewery Beperk, (Nasou Beperk) in Kaapstad.

Por la leganto ne povoscianta (scipovanta) la Nederlandan oni traduku unue la vorton aŭ la esprimon laŭvorte, poste oni traduku la klarigon.

lekker is 'n vinger lank (bongusta longas unu fingron / je unu fingro): volupto ne daŭras longe.
vlagswaaier (flago-svinganto / svingisto): agresema patrioto.
vlooifliek (pulkinejo-trinkejo): tre malbona, lastranga kinejo kaj trinkejo.
voel-voel loop (sento-sento-kurado): iri palpante en la mallumo.
voetjie-voetjie speel (piedeto-piedeto-ludo): sin tuŝi reciproke per la piedoj (sub la tablo, subtable) pro enamiĝo.
voetpunt (pied-punkto): la malo de kulmino (=nederlande 'toppunt' : 'pinto-punkto').
vonkelwyn (brilegi-vino): ĉampan(vin)o.
voorbok (antaŭ-virkapro): virkapro, kiu kondukas /gvidas la ŝafaron; "la antaŭvirkaproj de la partio": la partiestroj.
voorspooksel (antaŭfantomaĵo): antaŭiranto / antaŭsigno de alproksimiĝanta katastrofo.
vroeg-vroeg (frue-frue): ege frue.
vrybrief (amletero): amletero.
vuurhoutjie (fajro-lignaĵeto): alumeto.
vuurmaakplek (ekbruligo-ejo): loko, kie oni povas ekbruligi fajron, fajrujo / fajrejo.
"Bo kant my vuurmaakplek": Super mia komprenkapablo. (Tio estas trans mia horizonto!)
wag-'n-bietjieboom (atendu-iomete-arbo): ia akacio kun akraj dornoj, do atendu iomete antaŭ ol tuŝi ĝin.
op die wapad syn (esti sur la ĉarvojo): do esti vojaĝanta aŭ esti sen fiksa loĝejo (adreso).
wegholoorwinning (for-kur-venko): facila venko ĉar la malamiko forkuras.
wentelvlug (turniĝ-flugo): flugo de spacveturilo, kiu rondiras ĉirkaŭ la tero.
wildewragtig (sovaĝa-?): brutulo, ege malbela ulo.
windsak (ventsako): fanfarona ulo; la ventomaniko, kiun oni vidas sur la flughavenoj (aerodromoj) estas en la sudafrikana 'ventŝtrumpo'.
wipmat (salt-tapiŝo): trampolino.
witvoetjie soek (blank-piedeto-serĉ): konduti tre fihumile.
vol woema wees (esti plena je fervoro): esti plena je fervoro kaj persistemo.
wolhaarpraatjies (lanhararo-babilado): falsaj onidiroj.
van iemand wors maak (el iu kolbason fari): frakasi iun.
ysterklou in die grond slaan (fero-hufon enteren bati): forkuri tiom rapide, ke la spuro postrestas en la tero (grundo).

Uitwerking van opgaven, vragen en/of opmerkingen uitsluitend en rechtstreeks aan de redacteur van de rubriek sturen: Emiel Van Damme, Albert -I- straat 44, B-1703 Schepdaal

markt... Vraag is, hoe kunnen we hen bereiken en overtuigen?

Veel conclusies willen we hieraan niet verbinden. Wel blijft het jammer dat het Esperanto alweer niet kon deelnemen aan deze evenmenten en zijn eigen oplossing in Europa naar voren schuiven. Gedeeltelijk ligt dat daaraan dat de beweging te weinig Europees gestructureerd is. Het zou mooi zijn als we naast een Universala Esperanto Asocio ook een Eŭropa Asocio zouden kunnen oprichten. Daarvoor moet Europese samenwerking tussen de verschillende landelijke verenigingen worden uitgebouwd. Maar zonder steun vanwege de Europese overheid is dat nauwelijks te realiseren. Als we echter zien dat we er op Vlaams niveau nauwelijks in slagen om erkenning te verkijgen, blijft de Europese eerder een droombeeld dan een werkelijk na te streven project.

gvd

De veeltaligheid van Europa tussen haakjes...

Wegens veranderde beroepsactiviteiten kijk ik nu geregeld naar programma's op de BBC-televisie. Daarbij zijn er ook enkele spelprogramma's of quizzen (zo... volgens de nieuwe spelling! Afschuwelijk!). Op één dag tijd werd ik in drie programma's geconfronteerd met de opmerking: "Wij spreken geen andere taal!" of iets van die strekking. Klaarblijkelijk heeft het jaar van de talen, waarvoor de Europese Unie ettelijke miljoenen heeft uitgegeven, in Groot-Brittannië niet echt veel resultaat gehad.

gvd

Suske en Wiske spreken nu ook Esperanto

Van wedstrijd...

Onlangs werd ter voorbereiding van de uitgave van een Esperanto-vertaling van een Suske en Wiske-album een vertaalwedstrijd uitgeschreven. Werden bekroond de snelste inzender (Kasia Marcinik) en de beste vertaling (Leo De Cooman).

Wat de "beste vertaling" betreft was het kiezen heel moeilijk. De meeste vertalingen waren zeer goed en we hebben van allen wel een aantal dingen letterlijk overgenomen, zoniet de ideeën gebruikt.

Criteria waren onder meer:

- sluit dichtst aan bij idee van het origineel,
- past best in de ballonnetjes,
- eenvoudig en levendig taalgebruik,
- ...

... tot publicatie

De vertaling is in januari volledig aangemaakt en op diskette afgeleverd aan De Standaard in de eerst week van februari. De eerste proef is nagelezen en nog grondig gecorrigeerd. Weldra wordt de tweede proef nog eens finaal nagelezen vooraleer het naar de drukker gaat.

Het album zal op 10.000 exemplaren verschijnen (ongeveer 8 euro per stuk) + 500 speciale luxe-uitvoeringen met dikker kaft (ongeveer 40 euro per stuk). Die oplage is een unicum in de Esperantobeweging. Van de verkoop zal afhangen of en hoe snel een tweede album zal kunnen verschijnen.

... en verkoop

De werkelijke verkoop start op 19 oktober, bij het jubileumfeest van La Hirundo in Tienen.

Aan de medewerkers van het eerste uur was beloofd dat we drie prijzen zouden weggeven. Dit zijn ze geworden:

1. Beste vertaling: Leo De Cooman
2. Snelste vertaling: Kasia Marcinik.
3. Volledige postcontrole: Martin Decaluwe
4. Lottrekking uit de anderen: Ilse jacques

Zij hebben inmiddels hun prijs in ontvangst genomen.

Bert Boon en Marc Vanden Bempt

een voorproefje....

Proloog

Juli 1995, Tampere Finland: Tijdens het Universeel congres, werd ik door mijn vriend Alex Humet voorgesteld aan de heer Julian Hernandez Angulo en Mevrouw Maritza Gutierez Gonzales, respectievelijk toenmalig voorzitter en algemene secretaris van KEA (Kuba Esperanto Asocio) of het *Asociacion Cubana de Esperanto*. Tijdens het gesprek dat hierop volgde, nodigde Julian mij uit om deel te nemen aan het 2e nationaal Cubaans Esperanto congres in Havana, welke plaats zou vinden in maart het jaar daarop. "Misschien" was mijn ietwat flauw antwoord, zonder veel overtuiging. Na het herhaald aandringen van Alex werd dit nochtans al gauw "Waarom niet?".

Alex en ik zouden samen gaan, het grote voordeel was nl. dat Alex reeds in Cuba geweest was en dat Spaans bovendien zijn moedertaal is, dus ik zat veilig. Aanvankelijk was het congres eigenlijk slechts een voorwendsel om stevig de toerist uit te gaan hangen. Als op dat moment iemand mij had gezegd dat ik alras verliefd zou worden op dit prachtige land met zijn kleurrijk, vrolijk en gastvrij volk, had ik hem voor knettergek verklaard. De gek zou echter snel gelijk krijgen, want amper na mijn aankomst in Havana voelde ik, dat het niet mijn laatste bezoek zou zijn aan het land van de baardige man, ook al omdat heel snel enkele dingen mijn nieuwsgierigheid danig gingen prikkelen.

Nu, 6 jaar en 12 reizen naar Cuba later, een intens contact met de bevolking (ik mocht telkens drie weken bij hen thuis logeren) en gesprekken met de intussen ontelbare vrienden, begin ik iets van hun levenswijze en overtuiging te begrijpen.

Alhoewel...

Kennismaking

Tijdens het congres in Havana had ik het genoegen een ganse week met de Cubaanse Esperantisten samen te werken, te confereren en van gedachten te wisselen, steeds weer kwam dezelfde klacht naar voren: "Ach, jullie buitenlanders bezoeken alleen maar de klassieke toeristische plaatsen, maar eens naar meer afgelegen en naar soms erg geïsoleerde plaatsen reizen, neen, die moeite nemen jullie niet."

Het begon ook tot mij door te dringen wat zij bedoelden met "de speciale periode". Tekort of volledig ontbreken van de meest elementaire zaken als zeep, onderhoudsproducten, papier, schrijfgerief, slecht of geen transportinfrastructuur met de daaraan verbonden problemen, gammele communicatiemogelijkheden, enz. Om nog maar te zwijgen over het tekort aan voeding en zeker aan gevarieerde voeding. Wie dacht, bij het lezen van dit alles, een teneergeslagen, hopeloze en ontredderde bevolking te zullen vinden in Cuba, heeft het echter mis. Ik leerde deze mensen kennen als fiere, opgewekte, levenslustige, gastvrije mensen, die het schamele dat zij bezitten, zonder voorbehoud nog met anderen kunnen delen. Een andere gemeenschappelijke noemer is: de liefde voor hun land en het geloof in het systeem. Er zijn natuurlijk uitzonderingen, maar heb je die niet overal?

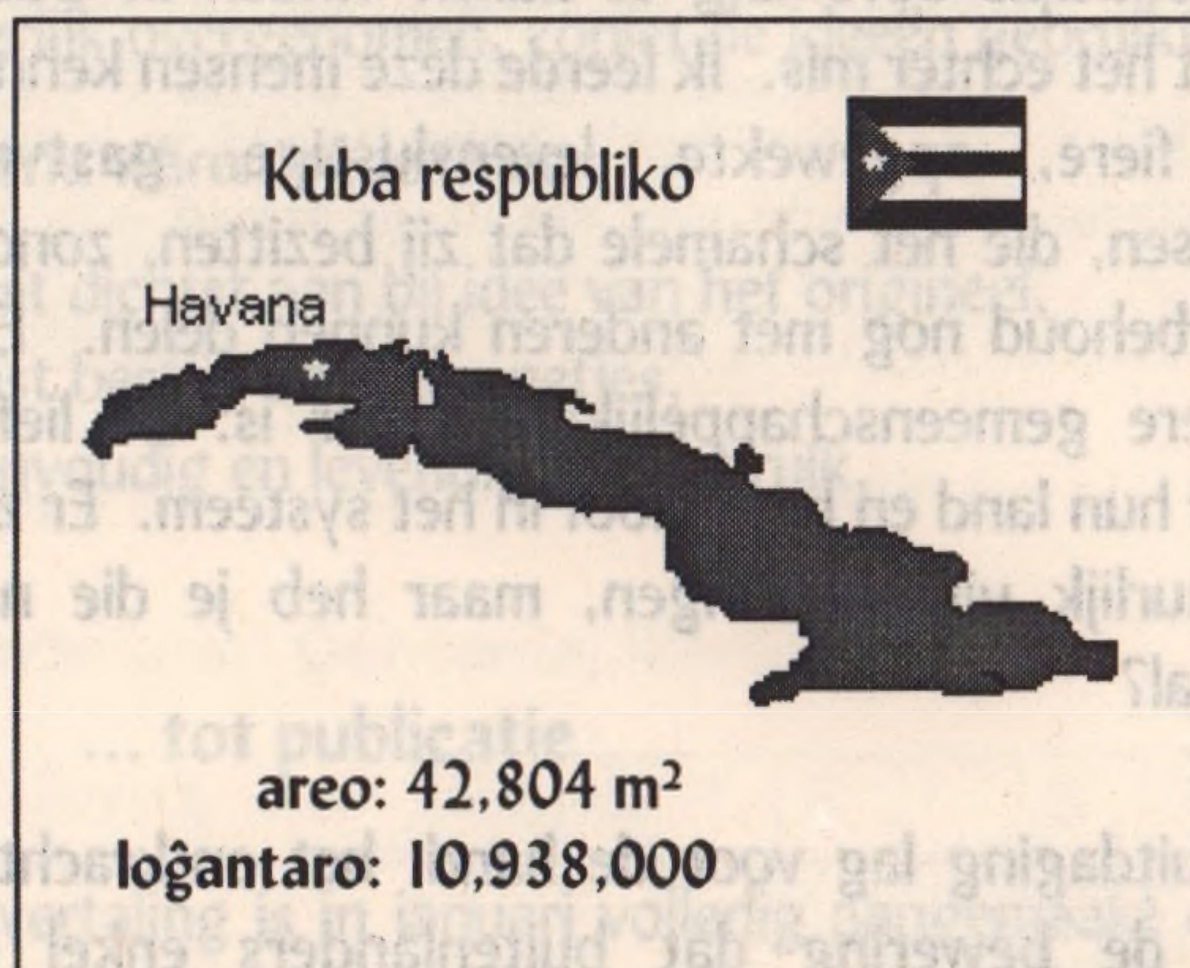
De uitdaging lag voor de hand: het ontkrachten van de bewering dat buitenlanders enkel de toeristische plaatsen bezoeken en het lenigen van een specifiek Esperanto-probleem, nl. het tekort aan boeken en onderwijsmateriaal.

Dag Cuba

Het vliegtuig komt een kwartier te vroeg aan op de luchthaven van Varadero, het is 13 april 1997, 17.30 uur. De dienstdoende douane bekijkt mijn overladen karretje die meer weg heeft van de toren van Babel, trekt zijn wenkbrauwen op en wijst demonstratief met zijn vinger: "Ben jij maar alleen? Al die pakken voor slechts één persoon?" Ik haal gelaten mijn schouders op, waarop hij reageert met een "No, no, no". Bliksemsnel haal ik een brief tevoorschijn, die de Cubaanse ambassade te Brussel mij welwillend had meegegeven. Hij bekijkt het ding, kijkt terug naar mijn toren die ondertussen en stilaan de karakteristieken van de toren van Pisa heeft gekregen, schudt weer met zijn kop en valt in herhaling met: "No, no, no". Ik blijf echter pal staan want ik ben niet zinnens ook maar één pak af te geven of ook maar één enkele USD te betalen.

Ik pak al mijn moed bijeen en neem hem nogal ruw

de brief uit de handen, want ook deze wil ik niet kwijtspelen. Hij bekijkt mij opnieuw, zet een wachter bij mij en verdwijnt om even later terug te komen met een wat oudere collega. Samen bekijken zij afwisselend de brief, mij en mijn Pisa repliek, die nu echter gevaarlijk begint over te hellen, als perfect ingestudeerd zingen echter jong en oud samen: "No, no, no". Omdat ik niet weet hoe reageren blijf ik maar stokstijf staan en terug met de brief in mijn handen wacht ik maar af wat komen gaat.

Beiden bekijken elkaar en na ruggespraak verdwijnen zij alle twee. Ik begin er smaak in te krijgen, want blijkbaar zijn ze niet zo zeker van hun zaak, minutenlang blijven ze weg, ik voel mijn hart kloppen in mijn keel, blijkbaar is deze situatie niet ideaal voor mijn bloeddruk.

Onwillekeurig moet ik lachen als de twee terugkomen in het gezelschap van, ja hoor, een derde. Ik denk: "Ze kennen hier blijkbaar ook het gezegde dat drie ezels meer weten dan één ezel". Ik vergis me echter, het waren geen ezels, maar papegaaien, want alle drie zingen ze samen, nu in driestemmig koor: "No, no, no". Indien mogelijk blijf ik nog stijver staan, ik moet wel, want de opkomende lachbui zou mijn zaak zeker niet ten goede komen. En ja hoor, alle drie verdwijnen terug vanwaar ze kwamen. Mijn gedacht! Ze komen terug met z'n vieren, maar hola Eddy, je manieren houden, want aan het goud en decoraties te zien is het deze keer ernst. Beleefd vraagt de officier naar mijn paspoort, hij bekijkt het, ik hou mijn hart vast, maar neen, er verschijnt een brede glimlach op zijn gezicht en zegt in een accentloos Frans: "Ha! Vous êtes Belge!" En zichtbaar zelfvoldaan gaat hij verder in de taal van Molière. Ik prijs mezelf de hemel in dat ik enkele jaren voor een Franssprekende baas heb gewerkt. Ik feliciteer hem voor zijn talenkennis en dat is dan midden in de roos. Met een brede armzwaai, en "Un bon séjour dans notre pays!" mag ik zonder verdere controle naar buiten stappen. De drie papegaaien salueren als ik voorbij kom en helpen me zelfs om het ineenstorten van mijn toren te beletten... Oef!!

Buiten wacht mij een nieuwe verrassing, Mayra Nuñez, mijn correspondente, is nergens te bespeuren, evenmin als de auto die mij zou opwachten. Nu ja Eddy, vergeet niet, je bent nu in Cuba. Of ze komt volgens het Cubaans uur, en dan kan dat nog even duren, of de auto staat ergens in panne en dat laatste is meer dan waarschijnlijk. Mijn bagage plant ik in een hoek en ik ga bovenop één van de koffers zitten. Ik vermaak mij door de honderden toeristen te begluren die in en uit het luchthavengebouw lopen. Het toerisme zit hier duidelijk in de lift. Ik stel met enige verbazing vast dat de eerste douanier reeds voor de derde maal voorbij mijn stelling wandelt, steeds weer vriendelijk naar mij lacht en telkens in de bar verdwijnt. Hij heeft daar blijkbaar heel wat om handen en houdt duidelijk van zijn werk.....

Na anderhalf uur wachten en minstens twee liter zweet wordt mijn geduld beloond. Ik had juist gegokt, de auto was defect geraakt en Mayra heeft dan maar een wildvreemde chauffeur aangeklampt, hem wat dollars beloofd en de zaak was opgelost. Met veel moeite geraken uiteindelijk alle pakken in de wagen en Mayra, gelukkig niet van de dikste, kan er nog net bij op de achterbank. Onmiddellijk na de eerste bocht moet de chauffeur halt houden, want mijn taterende vriendin is onder de pakken verdwenen. Zonder verdere ongevallen zijn we twee uur later in Havana bij het Esperantohuis.

Daar kijken ze ongelovig naar al mijn pakken: 50 kg boeken, 24 kg medicamenten, lakens, handdoeken, 200 balpennen enz. In totaal 126 kg Dankzij het begrip van Martin-air en een Franssprekende officier is mijn eerste reisgedeelte, tegen alle verwachtingen in, goed verlopen.

Ik krijg een prima kamer met douche in het huis van de moeder van Mayra. De vermoeidheid door de reis en daarbij mijn ontregelde biologische klok - om maar niet te spreken van de warmte - beletten mij te slapen. Ik sta terug op en begin uit te pakken en te organiseren. Stel u voor zoveel brieven, pakjes, foto's en geschenken, allen geadresseerd, en ik stommeling heb aan iedereen beloofd deze dingen persoonlijk aan de bestemmeling te bezorgen, gelukkig zijn de meeste adressen in Havana. "Per taxi" is mijn eerste gedacht, ja maar dat gaat me teveel kosten, dan maar per fiets.

's Anderendaags praat Mayra mij die stommiteit snel uit mijn hoofd: "Ik heb een veel betere oplossing, we sturen aan al deze mensen een telegram dat ze zelf naar hier moeten komen". En ja, dat werkt perfect: er mogen dan al wat zaken scheef lopen, feit is, de telegraaf werkt hier naar behoren. Tussendoor worden de boeken en andere spullen in porties verdeeld volgens de groepen die we gaan opzoeken. Vermits de medicijnen bestemd zijn voor Guantanamo, stelt zij voor om eerst rechtstreeks naar daar te treinen, ook al omdat er medicijnen bij zijn die zo snel mogelijk in de ijskast moeten. We zullen dan stap voor stap terugkeren per vrachtwagen, in functie van de te bezoeken plaatsen.

Die avond kan ik ontspannen en goed slapen, ik zal het nodig hebben, het wordt een zware reis doorheen het binnenland. Gelukkig aanvaardt Mayra mij te begeleiden, ik heb ondertussen ervaren dat ze van aanpakken weet, zoals trouwens de meeste Cubaanse vrouwen, zoals ik later zou kunnen vaststellen. Ze zijn meester in het improviseren.

Op alle plaatsen die we aandoen, worden we even enthousiast onthaald door de plaatselijke esperantisten: Guantanamo, Baracoa, Santiago de Cuba, Contramaestre, Bayamo, Holguin, Camaguey, Ciego de Avila, Sancti Spiritus, Cienfuegos, Santa Clara, Santa Domingo, Pedro Betancourt en met slechts een dag vertraging op ons voorzien schema zijn we terug in Havana. Ik moet eerlijk bekennen dat ik zonder de ongelooflijke behendigheid, doorzettingsvermogen en kordaatheid van mijn begeleidster, deze heksentoer nooit had geklaard. Ik zal haar hiervoor steeds dankbaar blijven.

En dan?

Het drong echter steeds meer tot mij door, dat ik het hierbij niet mocht laten. Nu was het niet alleen Cuba, maar tientallen vrienden die op mij rekenen. Ik denk hier aan: Olga Lidia Meneses, die de kinderen informatica moet bijbrengen met een toestel dat hier al tien jaar geleden op de vuilnisbelt lag. Aan Dr. Roberto Cutiño die niet eens aan medicijnen kon geraken om zijn eigen vader te helpen. Aan de kinderen in Pedro Betancourt die mij verrasten op hun behoorlijke kennis van het Esperanto zonder dat er ook maar éééntje een

leerboek of schrift heeft. Aan de jonge man die van 250 km ver kwam om een bijeenkomst bij te wonen en dit zonder eten en zonder een peso op zak, en zovele anderen waar ik een enorme bewondering en respect voor gekregen heb. Ik dank hen omdat ik de dingen heb leren waarderen en vooral relativeren.

Mijn vraag echter was: wat kan ik als enkeling ondernemen om mijn vrienden daadwerkelijk te helpen, geld? Aan wie? En bovendien moet ik zelf zien rond te komen met mijn pensioen. Dan maar trachten waardevolle zaken te bemachtigen, om deze dan via ICAP ter bestemming te laten bezorgen. Gelukkig heb ik geregeld de gelegenheid voordrachten te houden bij diverse Vlaamse Esperantoclubs waar ik reeds op heel veel steun kon rekenen.

KEA-TUR

Als je Cuba nog niet bezocht, dan wordt het hoog tijd! Ben je er al geweest? Dan moet je dringend terug. Een goed en efficiënt middel om de modale Cubaan beter te leren kennen en rechtstreeks te helpen is bij hem zelf te logeren. KEA-TUR geeft die gelegenheid legaal. Wie hierover meer wil weten kan inlichtingen bekomen per tel. of fax: 03/289.01.61 of per mail: eddy@pandora.be

Epiloog

Met de hulp van de organisatie "De Vrienden Van Cuba vzw" ben ik er in geslaagd om een massa hulpgoederen per container naar Cuba te zenden. De volgende zending vertrekt half juni. Een groot deel van deze zending is bestemd voor onze Cubaanse Samideanoj, onder meer: kleren, schrijfgerief en meer dan 500 nieuwe Esperanto boeken. Een ander gedeelte is voor een ouderlingentehuis en een instelling voor zwaar gehandicapte kinderen in Guantanamo. Alle hulp, om de actie verder te zetten, is meer dan welkom. Heb je dingen die nog goed zijn maar die je zelf niet meer gebruikt, bezorg ze mij a.u.b.

Het meest dringend zijn: zomerkleren (mannen, vrouwen en kinderen), schoenen, toiletartikelen, schriften, schrijfgerief, computers (vanaf pentium 120), medisch en paramedisch materiaal. Gezien de hoge transportkosten is ook financiële hulp welkom op rekening van de Vlaamse Esperantobond 001-2376527-06 of 402-5510531-55 met vermelding van: "Cuba-hulp"

Eddy Raats

Tien keer Esperanto in de Vlaamse Ardennen

Zondag 28 april 2002 namen een groep Esperantosprekers uit binnen- en buitenland voor de tiende keer deel aan de Vlaamse Ardennendag. Tijdens deze dag, een organisatie van een aantal lokale milieuverenigingen (Natuurpunt/Omer Wattez-stichting), leidden lokale natuurgidsen groepen uit Vlaanderen en omstreken rond in de mooiste plekjes van de Vlaamse Ardennen. De streek met deze naam valt grofweg samen met de driehoek Oudenaarde-Ronse-Zottegem en is ecologisch en landschappelijk heel waardevol. Niet voor niets is er in de streek een Regionaal Landschap actief, een samenwerkingsverband van provincie, gemeenten en diverse andere partners. Daarmee is het gebied wel nog niet daadwerkelijk beschermd. Veel hangt af van de politieke wil van die partners.

Zo'n tien jaar geleden nam de Kortrijkse Esperantogroep het initiatief om ook Esperantosprekers kennis te laten maken met die Vlaamse Ardennen(dag). Het was in zoverre een succes dat deze Esperanto-deelname ondertussen aan haar tiende editie toe is. De laatste jaren is de groep Esperantosprekers zelfs uitgegroeid tot de grootste van alle deelnemende groepen. En nog een belangrijke bijzonderheid: dankzij Esperanto krijgen de Vlaamse Ardennen extra bekendheid over de taal- en landsgrenzen. Bij de Esperantosprekers zijn er immers altijd ook een aantal 'samideanoj' uit Wallonië en/of Frankrijk. Zoiets kan geen enkele andere deelnemende groep op zijn palmares schrijven.

De vertolking van de gidscommentaar naar het Esperanto is al die tijd het werk geweest van Leo De Cooman, heel bekwame Esperantospreker en zelf voorheen conservator van een natuurreservaat. De geknipte persoon dus voor deze taak. Helaas wordt hij - zoals iedereen -ook een dagje ouder en konden wij alleen tijdens de voormiddagwandeling van zijn deskundige vertolking en commentaar genieten. 's Namiddags nam zoon Paul de fakkel van hem over.

's Voormiddags stond een wandeling in het Patersbos te Ronse op het programma. De start in de stromende regen voorspelde weinig goeds maar uiteindelijk bleef het toch droog voor de rest van de dag. Eerst kwam een weidereservaat aan de beurt waar duidelijk te merken was hoe men door een aangepast beheer (niet draineren en niet bemesten) een rijke flora en fauna verkrijgt. Watermunt, allerlei biezen, russen en zeggen getuigden daarvan. In een van de uitgegraven poelen konden we dikkopjes van padden en vuursalamanders waarnemen. In de andere put waren holen te zien van muskusratten, 'akvokunikloj' doopten we ze, toen we niet dadelijk de correcte vertaling vonden.

Na de natte weiden werd de wandeling wat avontuurlijker met een tocht door het Patersbos met zijn vele steile hellingen. De aanwezigheid van goudveil, eenbes, paarse schubwortel en andere zeldzame planten waren de beloning van onze inspanningen. Prachtig was ook de waarneming van het oranjetipje (vlindertje) met zijn specifieke camouflagekleuren in 'ingeslapen' toestand. Een mooie apotheose van de voormiddagwandeling.

In het Oudenaardse college genoten we van onze picknick. We konden er o.a. smullen van echte Geraardsbergse mattetaarten. Daarna reden we in karavaan tot aan het dorpskerkje van het schilderachtige St.-Kornelis-Horebeke. De zon was nu ook van de partij en ze zette de pracht van de glooiende Vlaamse Ardennen nog wat extra in de verf. Dit keer was het een landschapswandeling door de valleien van Krombeek en Perlinckbeek, zijbeken van de Zwalm. We genoten van de eindeloze vergezichten, zagen de rijen knotbomen, zo typisch voor het landschap. We vonden het zeldzame daslook en gele dovenetel, laatste getuigen van wat eens een oerbos was. Want hoe mooi de streek ook is, elk jaar verliest ze iets van haar soortenrijkdom.

Het was een stevige wandeling van zo'n drie en een half uur. De deelnemers waren dan ook meer dan toe aan een vochtige versnapering. Daar werd al afgesproken voor de volgende Vlaamse Ardennendag die in 2003 hopelijk opnieuw doorgaat.

Piet Glorieux

Taalproblematiek

De taal is het probleem

Niet alleen Duitsers, maar ook Fransen, Italianen en Spanjaarden hebben het moeilijk in Hollywood. De taal, het accent is het grote probleem. (Ralf Moeller, acteur van Duitse afkomst, over de weinige Duitsers die het maken in de Amerikaanse filmwereld; Der Spiegel, 17/2002)

Talenkennis is overbodig (in de VS)

Sedert bijna 35 jaar eisen de meeste Amerikaanse wetenschappelijke faculteiten niet meer dat kandidaten voor een doctorsdiploma een vreemde taal kennen. Voordien moesten zij bewijzen dat ze, behalve het Engels, tenminste één andere belangrijke taal kenden. (Charles Durand over zijn boek "La mise en place des monopoles du savoir", uitg. L'Harmattan) (ret-info - SAT)

Hulpeloos

Amerikanen zijn hulpeloos, als niemand Engels spreekt. Dit geldt voor toeristen in Europa en nog veel meer voor Amerikaanse soldaten in Afganistan, waar zelfs eenvoudige zaken moeilijk zijn als men geen Pashtu, Dari of Urdu kent. Het Pentagon heeft daarom een 'phraselator' ontworpen, die bevelen van de Amerikaanse soldaat naar accentloze plaatselijke taal omzet. (Der Spiegel, 19/2002)

Onvoldoende opleidingsmogelijkheden

Van de werkzoekenden die in 2001 bij de VDAB aanklopten en geen of weinig Nederlands kenden, kon slechts een kwart een opleiding Nederlands als tweede taal volgen via die dienst. De anderen - zowat 15.000 mensen - vielen uit de boot, omdat er te weinig opleidingen zijn.
(De Standaard, 23.5.2002)

Nationalisme nekt Europees octrooi

De meeste EU-lidstaten houden vast aan het gebruik van de eigen taal - en dus niet aan het 'eenvoudige' Engels - en aan een eigen agentschap - waarin ze een rol kunnen blijven spelen. Het onafhankelijk Europees agentschap blijft zo dode letter. (Metro, 17.5.2002)

Nederlands is moeilijk

... Er zijn wel Engelstalige zangeressen naar wie ik opkijk. Zij kennen hun taal beter, waardoor het voor hem gemakkelijker is iets te verwoorden. (..)
Ik moet er al eens het woordenboek bijnemen als ik een nummer maak. Dat is een nadeel, want soms zal je wel horen dat Engels niet mijn moedertaal is. Maar in het Nederlands schrijven is nog veel moeilijker. (Zangeres Danaë in E5-magazine, 6/2002)

Zoekt U informatie over Esperanto?
Vlaamse Esperantobond
Frankrijklei 140 – B-2000 Antwerpen
Tel.: 03 234 34 00 E-adres: horizontaal@fel.esperanto.be

Australië overspoeld door Chinese toeristen

Australië is een van de weinige landen waar Chinezen zonder veel formaliteiten als toerist naar toe kunnen. De Australische toeristische sector kan de toevloed echter niet aan: over het algemeen hebben de Chinezen weinig toeristische ervaring en ze moeten dus intensief begeleid worden. Anderzijds verhindert de strikte wetgeving het inzetten van voldoende personeel dat Chinees spreekt. (correspondent van de BBC World Service, 31.5.2002)

Cultuurtaal

Mijn neef Marcel Henrix, scheutist, vertaalde de bijbel in het Ngbaka, een taal uit de Congolese Evenaarsprovincie. Het Ngbaka, dat geen geschreven bronnen had, is door de vertaling in één klap een cultuurtaal geworden. (Interview met Jef Ulburghs, Kerk en Leven, 5.6.2002)

ESPERANTO

Koninklijke onderscheiding

Op 26 april 2002 kreeg Hans Bakker een onderscheiding van de Nederlandse koningin, wegens zijn inzet, gedurende meer dan 20 jaar, voor Esperanto en Afrika.

Pasporta Servo

Alle informatie over dit uniek uitwisselingssysteem is te vinden op <http://www.esperanto.net/ps> (Derk Ederveen, ret-info) edukado.net
De website www.edukado.net is volledig herwerkt. Daar is alle informatie over Esperanto-cursussen, -leerboeken, enz. te vinden.

Trovanto heeft succes

De databank 'Trovanto', waar via Internet (http://www.onb.ac.at/sammlungen/plansprachen/index.htm) de catalogus van het Internacia Esperanto-Muzeo en Wenen kan geraadpleegd worden, behoort tot de meest succesvolle van de Oostenrijkse Nationale Bibliotheek. De andere toppers van deze bibliotheek zijn 'Ariadne' (vrouwenzaken) en 'Tabulae' (muziek). (ret-info)

Clubprogramma's

De gegevens over de clubprogramma's moeten op de redactie toekomen vóór de 1ste van elke even maand. Laat-tijdige programmawijzigingen kunnen naar de redactie worden gestuurd en worden op de INFOpagina opgeslagen, zodat men via het internet het juiste programma kan opvragen. De publicatie van redactionele teksten is gratis. Voor advertenties raadplege men het Esperantocentrum te Antwerpen.

AALST

La Pioniro

Inlichtingen bij Hugo Dossche, Asserendries, 103, 9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.

ANTWERPEN

La Verda Stelo

Alle programma's hebben plaats in het Esperantohuis, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping. De clubavond begint om 20.00 uur. Iedereen is welkom.

vrijdag 28 juni: Wandelzoektocht door Antwerpen vanaf 19.30!!
Duur = 1,5-2 uur: Dit is de laatste dag van het schooljaar, dus breng je kinderen mee!

5 juli: zomerprogramma o.l.v. Ivo Durwael
12 juli: zomerprogramma o.l.v. Ivo Durwael
19 juli: film "Venu rapide homoj": musical over het leven van Sint Franciscus van Asisi, verteld aan de hand van proza, muziek en dans (duur: 50 min)
26 juli: 2 dokumentaires (elk 30 minuten):
"La muzikskatoloj"- over de 200-jarige geschiedenis van muziekdozen
"La Alpoj svisaj " - over het ontstaan van gebergten

2 aug.: kwis o.l.v. Dirk De Weerdt
9 aug.: verrassing door Agnes Geelen
16 aug.: zomerprogramma o.l.v. Lode Van de Velde
23 aug.: congres-verhalen (UK in Brasilië, Internacia E-Konferenco in Leuven)
30 aug.: "Mannen komen van Mars, vrouwen van Venus" - over dit boek van John Gray vertelt Iwona Kocieba. (uiteraard in het Esperanto)

6 sept. bijen-honing-avond met de Russisch-Duitse familie Edel

Meer details over het programma kan je vinden op de WEB-pagina's van FEL, op het programmabord in het clublokaal of in het informatiekastje aan de voordeur. Ook telefonisch kan je je op de hoogte stellen van het programma van een specifieke avond.

BRUGGE

Paco kaj Justeco

Indien niet anders vermeld, hebben onze bijeenkomsten plaats in Hof van Watervliet, Oude Burg 27, 8000 Brugge. De vaste bijeenkomst valt op de 2de donderdag van de maand en begint om 19.30 u. Speciale bijeenkomsten worden afzonderlijk aangekondigd. Inlichtingen: dhr. G. Maertens, tel.: 050 35 49 35.

BRUSSEL

Esperantista Brusela Grupo

Wie een beeld van de mogelijkheden van het Esperanto wil krijgen, kan eens een kijkje komen nemen. Hier komen immers Esperantosprekers van tien verschillende moedertalen samen, en er wordt louter Esperanto gesproken om niemand uit te sluiten. (Uitgezonderd tegenover geïnteresseerde niet-esperantisten uiteraard.)
Elke week op woensdag samenkomst van 18.30 tot 20.00 uur. Info: Hélène Falk, Eikenlaan 7, 1640 Sint-Genesius-Rode, tel.: 02 358 42 14.

GENT

La Progreso

In Juli en augustus zijn er geen clubavonden. Vanaf september beginnen we weer te studeren.
Op vrijdag 20 sept. is er om 20u een info-avond over Esperanto en de geplande snelcursus. Deze gaat door tijdens de zaterdagen 5 en 12 oktober, telkens van 9 tot 17 uur. Vanaf januari 2003 zijn er weer conversatieavonden.
Clublokaal: "La Progreso", Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.
Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 230 16 77 of 09 221 10 02.

Voor actuele informatie over ons programma kan je terecht op onze webpagina: www.esperanto.be/gent.

HASSELT

Esperanto-klubo Hasselt

Elke 1ste en 3de dinsdag van de maand Esperanto-conversatie van 20 tot 22u. in het CC van Hasselt. De eerste vergadering is er een programma, de tweede een cursus "Spreken in Esperanto". Het programma werd nog niet vastgelegd. Inlichtingen: Marcel Aerts, tel.: 011 72 00 75.

KALMTHOUT

La Erikejo

Bijeenkomst de 3de donderdag van de maand om 20.00 uur in restaurant Cambuus, Heidestatieplein 10, 2920 Kalmthout, tel. 03 666 42 58.

Donderdag 18 juli 2002: De jaarlijke openluchtbijeenkomst gaat dit jaar door op het terras van taverne "De Raaf", Withoeflei 1, 2920 Heide Kalmthout, vlak bij het station maar aan de andere kant van de spoorweg.

Info: Wim De Smet, Hertendreef 12, 2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE

Esperanto-Grupo "Meza Zelando"

Voor onze avonden, de laatste vrijdag van de maand om 19.30 u., worden we telkens bij een ander clublid te gast ontvangen. Inlichtingen over programma en plaats van samenkomst bij Sally en Dies Krombeen, tel.: (0113) 34 15 63 of Rie en Kees Dentz, tel.: (0118) 61 48 34.

KORTRIJK – ROESELARE – TIELT

Koninklijke Esperantogroep La Konkordo

De stadsbibliotheek van Kortrijk beschikt over een uitgebreid Esperantofonds. Er is gelegenheid dit fonds te bezoeken na afspraak met Jean-Pierre Allewaert, tel.: 056 20 07 96. Clubavonden vinden plaats op de 4de maandag van de maand om 19.30 uur in CC Oude Dekenij, Sint-Maartenskerkhof, 8500 Kortrijk. Voor inlichtingen: Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96 / Piet Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30.

Bezoekers van andere clubs melden bij voorkeur hun komst. Dit laat ons toe hen beter te ontvangen en hen te verwittigen wanneer er een verandering van locatie is.

LEUVEN

Esperanto 3000

Na 12 juni (onze laatste Vespero 3000) gaat alle aandacht in Leuven naar de voorbereiding van de IEK konferentie "Scienco kaj socio" van 20 tot 26 juli in Leuven. Ons actief werkjaar begint maar pas terug in september. Je bent welkom op de Beleuvenissen op vrijdag 19 en 26 juli. We spreken af om 20.30 stipt voor het stadhuis van Leuven.

Voor actuele informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze web-pagina: www.esperanto.be/esperanto3000

Onze activiteiten gaan steeds door in het CC Romaanse Poort, Brusselsestraat 63 te Leuven.

Voor actuele informatie over ons programma kan je steeds terecht op onze web-pagina: www.esperanto.be/esperanto3000

LONDERZEEL

Cursus voor beginners elke dinsdag 14-16u, en voor gevorderden elke donderdag van 20-22u. in Hof ter Winkelen.
Informatie en contact: Frederik Vanden Brande, Hof ter Winkelen, Holle

Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. of: J.P. Fertinel, Haan 47, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 300 652.

NOLIMES : (http://go.to/nolimes)
Nord-Limburga Esperanto-Societo (met zetel in PEER)
Clubvergadering: iedere eerste donderdag van de maand om 20.00 u in het Poorthuis te Peer.

De elementaire cursus wordt gegeven op de overige donderdagen van de maand, zelfde plaats en tijd, door Henri Schutters.
Iedere woensdag voormiddag van 10 tot 12 u leidt ook Julia Kelchtermans een elementaire cursus Esperanto in het kader van de stedelijke taalateliers. (Wegens plaatsgebrek kan de cursus voor gevorderden dit jaar helaas niet doorgaan.)

31 augustus: Limburga Tago
Het gevarieerd dagvullend toeristisch en kultureel programma begint om 9.30 u met een ontvangst door het stadsbestuur en een filmvertoning over Beringen. Verder zijn o.a. een bezoek aan het Vlaams Mijnmuseum en de Fatih Moskee voorzien.

De deelnemingskosten bedragen 27 euro (voor kinderen tot en met 12 jaar: 20 euro), broodmaaltijd ('s middags) en uitgebreid warm avondeten inbegrepen. Niet in België verblijvende esperantisten betalen een toeslag van 3 euro. Inschrijvingen tot en met 19 augustus uitsluitend d.m.v. storting op bankrekening 001-2366692-65 van de Noord-Limburgse Esperantovereniging, Panhovenstraat 10, 3990 Peer.
Voor inlichtingen over de club of het programma: Henri Schutters, voorzitter, Panhovenstraat 10, 3990 Peer-Grote Brogel, tel.: 011 63 55 92, 0476 81 93 67. E-post: henri.schutters@skynet.be.
Jan Doumen, secretaris en ondervoorzitter, Peerderbaan 81, Hechtel-Eksel, tel. + fax: 011 73 20 47. E-post: pieter. doumen@tijd.com.

OOSTENDE
La Konko
Juli-augustus: geen programma
Inlichtingen bij Marc Cuffez, tel. 0486 36 23 65 of bij Else Huisseune, tel.: 059 43 30 58. E-post: la.konko@tijd.be

La Konketoj
Elke maan- dins- en donderdag van 13u tot 13u30 en woensdag van 18 tot 19u in het Esperantolokaal. Info: Els Huisseune tel 059 43 30 58.

TIENEN
La Hirundo
Alle vaste activiteiten van de club vinden plaats in de Donystraat 8 te 3300 Tienen. Laatste maandag van de maand is er clubavond (Vespero): Voor info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen. Tel.: 016 81 52 46 – Fax: 016 81 10 96.

Esperantocursus: elke dinsdag van het schooljaar 18-21u, De NOBEL (PISO), Alexianenweg 2, Tienen.
Andere activiteiten gaan door bij F.O.S. 214, Donystraat 8, Tienen

TURNHOUT
Cursus voor gevorderden op dinsdag 9-11u. Dinamo/Warande, Congoplein 1, Turnhout.

ROTTERDAM
Merkurio
Samenkomst de 1ste en 3de woensdag – uitgezonderd in juli en augustus – om 19.45 u. in het Centra Oficejo, Nieuwe Binnenweg 176, Rotterdam.
10 juli: openlucht-bijeenkomst

conversatiemarathon te Antwerpen

vrijdag 16 en zaterdag 17 augustus e.k.

De conversatiemarathon is voor personen die al een cursus Esperanto hebben afgewerkt, maar hun conversatie in het Esperanto over eenvoudige, alledaagse onderwerpen willen oefenen. Deelnemers worden zo omkaderd door ervaren Esperanto-sprekers dat onderling praten in het Nederlands haast uitgesloten is. Wie inschrijft moet ermee akkoord gaan om geen Nederlands te gebruiken gedurende gans de dag, van 10 u tot 17 u. Inschrijven kan niet voor een dagdeel.

- Plaats: Esperanto-centrum, Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen - tel. 03/234 34 00; fax. 03/233 54 33; e.post ivo@fel.esperanto.be
- Deelnameprijs: 15 EUR voor één dag. Hierin is een broodmaaltijd en drank naar believen gedurende gans de dag inbegrepen. Deelnemers hoeven niets mee te brengen.
- Vooraf inschrijven en betalen (rek. nr 402-5510531-55 of 001-2376527-06) is noodzakelijk. Wie ingeschreven is krijgt nog een bevestigingsbrief.

Oproep algemene ledenvergadering

zaterdag 7 september 2002

Esperantohuis - Frankrijklei 140 - Antwerpen 2000

agendapunten:
- werkplan 2003
- beleidsplan
- aanpassing statuten
- varia

Contactadressen van Esperantoclubs in Vlaanderen en Nederland

AALST *La Pioniro*, H. Dossche, Asserendries 103, B-9300 Aalst, tel.: 053 70 17 89.

ALKMAAR Hans ten Hagen, Middenweg 587, NL-1704 BH Heerhugowaard, tel.: (072) 571 79 18.

ALMELO G.C.A.M. Dercks, Ootmarsumsestraat 47, NL-7607 AX Almelo, tel.: (0546) 819403.

ANTWERPEN *La Verda Stelo*, p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00.

BRUGGE *Paco kaj justeco* G. Maertens, Prins Leopoldstraat 51, B-8310, St.-Kruis-Brugge, tel.: 050 35 49 35. E-post: gmae@xs4all.be

BRUSSEL H. Falck, Eikenlaan 7, B-1640 St.-Genesius- Rode, tel.: 02 358 42 14.

DEN HAAG *Internationaal Esperanto-Instituut (IEI)* Riouwstraat 172, NL-2585 HW Den Haag, tel.: (070) 355 66 77. — (TANEF) G. van der Horst, Hengelolaan 1158, NL-2544 GT Den Haag, tel.: (070) 366 65 47. E-post: g.vdhorst@hccnet.nl.

DEN HELDER Esperanto-klubo Den Helder, Kruiszwin, 1205, NL-1788 LE Den Helder.

DEURNE (TANEF) Jakvo Schram, tel 03-237 86 02, pagadoro@skynet.be.

DEVENTER *Esperanto-kring Oost-Veluwe*, p/a Anneke Schouten-Buys, Dintel 20, NL 7333 MC Apeldoorn, tel. (055) 533 29 23, E-post: abuys@wxs.nl

EINDHOVEN R. Bossong, Floraplein 23, NL-5644 JS Eindhoven, tel.: (040) 211 41 62.

ENSCHEDE (NEJ-sekcio) De Vluchtestraat 1-402, NL-7423 BE Enschede, tel. (053) 433 26 40.

GENT *La Progreso* Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, B-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77.

GRONINGEN Esperantocentrum, T.W.S. Mansholtstraat 25, NL-9728 MC Groningen. tel.: (050) 527 45 72 of (059) 849 14 88 — *Esperanto-Nederland* C. van Manderstraat 1, 1964 RS Heemskerk. Tel.: 00 31 25 124 61 59. E-post: vaganto@casema.net.

HAARLEM-HEEMSTEDE *Komprenado faras pacon* C. Duivenvoorden-Kors, Kamerlingh Onnesstraat 40, NL-2014 EM Haarlem, tel.: (023) 524 57 13.

HASSELT A. Claessen, Zonnebloemstraat 13, B-3590 Diepenbeek, tel.: 011 72.60.65. E-post: albert.claesen@pandora.be. – Marcel Aerts, Lazarijstraat 122, B-3500 Hasselt, tel.: 011 72 00 75. E-post: marcel.aerts1@pandora.be.

HEEMSKERK: A.J. Verwoerd, Luxemburglaan 545, NL-1966 MJ Heemskerk, tel.: 0251 23 16 67.

HELMOND Toine Gremmen, Nassaustraat 3, 5707 HL Helmond, tel.: (0492) 54 44 72.

'S HERTOGENBOSCH S. Bosga, Rijzertlaan 46, postbus 2141, 5202 CC 's Hertogenbosch.

HILVERSUM A.J. Middelkoop, Jonkerweg 11, NL-1217 PL Hilversum, tel.: (035) 624 33 20.

KALMTHOUT *La Erikejo* W. De Smet, Hertendreef 12, B-2920 Kalmthout, tel.: 03 666 99 49.

KAPELLE *Zelanda Esperanto-grupo* Sally en Dies Krombeen, Vijverstraat 3, NL-4421 AW Kapelle, tel.: (0113) 34 15 63 of (0118) 61 48 34.

KORTRIJK *La Konkordo* P. Glorieux, Werkenstraat 56, 8610 Werken, tel.: 051 56 90 30 E-post: piet.glorieux@ping.be — Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96.

LEUVEN *Esperanto 3000* R. Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille, tel.: 010 86 01 12. E-post: r.goris@planetinternet.be

LONDERZEEL Frederik Van den Brande, Hof ter Winkelen, Holle Eikstraat 25, 1840 Londerzeel. Tel.: 052 30 01 66, fax: 052 30 53 65. E-post: comite.jean.pain@skynet.be.

MIDDELBURG zie KAPELLE

OOSTENDE *La Konko* Els Huisseune, Stuiverstraat 35, 8400 Oostende. Tel. 059/433058, E-post: la.konko@tijd.com.

PEER H. Schutters, Panhovenstraat 10, B-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92. E-post: henri.schutters@skynet.be

ROESELARE zie KORTRIJK

ROTTERDAM J. Quispel, Maarland 4, NL-3075 JV Rotterdam, tel.: (010) 419 82 01. — Merkurio P. Schuil, Viskaarweg 145, NL-3192 DM Hoogvliet, tel.: (010) 416 14 49.

TERNEUZEN *Zeland-Flandruja Esperanto-Grupo* J. den Toonder, Axelsestraat 6, 4537 AJ Terneuzen.

TIELT zie KORTRIJK

TIENEN B. Boon, Merelhof 8, B-3300 Tienen, tel.: 016 81 52 46. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

TURNHOUT Dan Van Herpe, Koningin Fabiolalaan 2, 2360 Oud-Turnhout, tel.+ fax: 014 45 13 29. E-post: dan.vanherpe@pandora.be

VOORBURG *Esperantogroep Voorburg*, M.H. Erasmus-van Zadelhoff, Laan van Oostenburg 40, NL-2271 AP Voorburg, tel. + fax: (070) 38635 29; E-post: erasmusz@worldonline.nl.

WIJLRE *Esperantogrupo Marnolando*, Tienbundersweg 38, NL-6321 CR Wijlre, tel.: (043) 450 12 48.

ZAANDAM *Esperantocentrum* PB 433, NL-1500 EK Zaandam, tel.: (075) 616 69 31.

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00, Fax.: 03 233 54 33. E-post: esperanto@esperanto.be. Internet: www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging/Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00 E-post: lodchjo@yahoo.com.

Esperanto-Nederland p/a Ronald Bijtenhoorn, Carel van Manderstraat 1, NL-1964 RS Heemskerk, Nederland. Tel.: 00 31 25 124 61 59 – Fax: 00 31 20 866 64 64. E-post: vaganto@casema.net.

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/ Centra Oficejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: 00 31 10 436 10 44. E-post: uea@inter.nl.net.

Esperanto Scoutsvereniging/Skolta Esperanto-Ligo (SEL) Arie Bouman, Driesdreef 8, B-9030 Gent. Tel.: 09 227 48 41. Zie ook: www.lahirundo.yucom.be

Association pour l'Esperanto, p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B-6001 Charleroi (Marcinelle). Tel.: + fax: 071 43 14 13. E-post: mardelforge@busmail.net.

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorweg-esperantisten), Lucien De Sutter, Frère Orbanstraat 210, 8400 Oostende. Tel. + fax: 059 50 18 25.

Bestuursleden van FEL

Eddy Raats (Voorzitter), Volhardingsstraat 79, 2650 Edegem, Tel. 03/289.01.61; e-post: eddy.raats@pandora.be

Flory Witdoeckt (Ondervoorzitter), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Myriam Van der Steen (Ondervoorzitter), Aarschotsesteenweg 722/201, 3012 Wilsele, e-post: mvdsteen@hotmail.com

Lode Van de Velde (Secretaris), Klapdorp 53, 2000 Antwerpen, Tel.: 0486.47.83.45; e-post: lodchjo@yahoo.be

Flory Witdoeckt (Penningmeester), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Agnes Geelen (Bestuurslid), Oudedonklaan 20, 2100 Deurne, e-post: agnes@esperanto.be

Walter Vandenkieboom (Bestuurslid), Wittenonnenstraat 9a, 8400 Oostende, Tel. 059/70.29.14; e-post: flory@witdoeckt.be

Horizontaal

25. 06. 2002

Tweemaandelijks tijdschrift
over alternatieve communicatie en Esperanto

33ste jaargang 2002/4 (196)
juli - augustus

ISSN 0772-540 X
Afgiftekantoor Antwerpen X
Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen